

ედვინება ჟრისტეფორე ჭამარიძეს

94

-

4104

...

ზოგი რამ

“ქეპაისთან”

საუბრიდან

თბილისი

2009

წინათქმა

მრავალსაუკუნოვანი ქართული ლიტერატურის ანთოლოგიას, ქრონოლოგიის აშკარა დარღვევით, ხსნის X საუკუნის მწერლის, ბერ იოანე-ზოსიმეს მცირე ფორმის თხზულება “ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაი”. ასეთი განსაკუთრებული პატივი აიხსნება იმ უდიდესი ინტერესით, რომელსაც იწვევს ბერის მტკიცება – ქართულ ენაში ჩადებულია გასაღები “ყოველი საიდუმლოსი”, რომლებიც თავის დროზე გაემხილება კაცობრიობას...

1994 წლის გაზაფხულზე საქართველოს დედაქალაქიდან ინტერნეტით გაიგზავნა მოკლე შეტყობინება, რომლის ადრესატები მსოფლიო საინფორმაციო ქსელის დაფაზე გახლდნენ რუბრიკა *მეცნიერება.ენების მკითხველები*¹. გზავნილში საუბარი იყო იოანე-ზოსიმეს ცნობილ თხზულება “ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაიში” ჩადებული “ყოველი საიდუმლოსი” გაშიფრვის ვერსიაზე.

ამრიგად, შეიძლება ითქვას, რომ ინფორმაცია მიეწოდა “ყოველსა ენასა”.

შემდგომ, ქართულ პრესაში სტატიის სახით დაიბეჭდა ამ საკითხის განმხილველი ნაშრომის პირველი ნაწილი; მოხსენებები გაკეთდა რელიგიის, მეცნიერებათმცოდნეობის და ლინგვისტიკაში კომპიუტერის გამოყენებისადმი მიძღვნილ კონფერენციებზე.

ამჯერად გთავაზობთ ნაშრომს სრული სახით (პირველი ნაწილი იბეჭდება მცირეოდენი სახეცვლილებით).

მოკლედ ნაშრომის დედაარსის შესახებ - დავიწყოთ მოსაზრებით (რომელიც, ვფიქრობთ, მტკიცებებს არ საჭიროებს):

ყოველი ჭეშმარიტად დიდი ნაწარმოები მხოლოდ თავისი ეპოქის კუთვნილება არ გახლავთ; იგი მომდევნო საუკუნეებშიც პოულობს აღიარებას და მეტიც – შემდგომი თაობების წინაშე ახალი, მანამდე შეუმჩნეველი წახნაგებითაც გაბრწყინდება ხოლმე.

თუ ამ აზრს ვეთანხმებით, ცხადია, უპირველეს ყოვლისა, იგი უნდა მიესადაგებოდეს ბიბლიას – კაცობრიობის ისტორიაში უდიდეს წიგნს. სავსებით ლოგიკურია - თავისი განვითარების თითოეულ ეტაპზე სულიერი თუ მატერიალური მოღვაწეობის სფეროებში ახალ-ახალი ცოდნით გამდიდრებული ადამიანი, უწინარესად, ბიბლიაში აღმოაჩენდეს ისეთ სიღრმეებს, რომელთა შესაცნობად ადრე ნიადაგი არ იყო მომზადებული.

იოანე-ზოსიმეს თხზულება მრავალი ადამიანის ყურადღებას იპყრობდა და იპყრობს. ჩვენ ვეთანხმებით იმ მეცნიერებს, რომელთაც მიაჩნიათ, რომ “ქებაი” მხოლოდ პოეტური ნაწარმოები არ გახლავთ, მაგრამ კვლევა-ძიებებისათვის პრინციპულად განსხვავებული სახის საწყისი პოზიციები შევირჩიეთ:

პირველ ყოვლისა, აღვნიშნავთ, რომ არ გვიცდია, თხზულებაში მოგვეძებნა რაიმე ინფორმაცია სამყაროს მომავლის, მით უფრო მისი დასასრულის თარიღის შესახებ და ა.შ.

შემდეგ, გადაჭრით ვთქვით უარი იმგვარ საიდუმლოთა გაშიფრვის მცდელობაზე, რომელნიც საქართველოს, ქართველ ხალხს, ქართულ ენას სხვა ერების წინაშე რაღაც გამორჩეული თვისებების მატარებლის რანგში წარმოაჩენდა. ჩვენ, უბრალოდ, ჩავთვალეთ, რომ კარი სხვა მიმართულებით იღება, ანუ:

“ქებაში” ჩადებული ცოდნა ერთნაირად მისაღები და ძვირფასი უნდა ყოფილიყო ყველა ენისა და სარწმუნოების, ყოველ ენაზე მოლაპარაკე ადამიანისათვის!

ნაშრომს ეპიგრაფად წამძღვარებული აქვს სიტყვები ახალი აღთქმიდან:

“რადგან მათგან, რაკი ასე სურთ, დაფარული რჩება, რომ თავდაპირველად ცა და მიწა დაარსდა ღვთის სიტყვით წყლისაგან და წელით.”

II პეტრე 3,5.

ჩვენი რწმენით, ამ ციტატაში განსაკუთრებული აზრია ჩადებული. კერძოდ, მასში სრულიად გამიზნულად არის მოხმობილი ორჯერ წყლის ცნება.

როგორც ჩვენ მიერ ჩატარებულმა კვლევა-ძიებებმა გვიჩვენა, სწორედ ეს ცნება უნდა წარმოადგენდეს მთავარ საკვანძო სიტყვას - გასაღებს “ქებაში” ჩადებული “ყოველი საიდუმლოსი”...

ავტორი

ედგენება ღრისტეფორე ჭამარიძეს

94 წელი

—

4104 წელი

საქართველოს დაარსებიდან

I

“დასაბამიდან იყო...”

“... დასშულნი და დაბეჭდულნი არიან სიტყვანი, ვიდრე დასასრულამდე ჟამადმდე.”

დანიელი, 12,9.

“რადგან მათგან, რაკი ასე სურთ, დაფარული რჩება, რომ თავდაპირველად ცა და მიწა დაარსდა ღვთის სიტყვით წყლისაგან და წყლით.”

II პეტრე, 3,5.

“გადიდებ, შენ, მამაო, უფალო ცისა და ქვეყნისაო, რადგან დაუფარე ეს ბრძენთა და გონიერთ და ჩვილებს განუცხადე.”

ლუკა, 10,21.

ქართული ენისათვის მესიანისტური ფუნქციის დაკისრება, იოანე-ზოსიმეს ცნობილ თხზულება “ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაიზე” დაყრდნობით, მკვლევარების აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს².

ჩვენი მიზანია შემდეგი პოზიციის განმტკიცება - “ქებაის” სახით ავტორმა მომავალი თაობებისთვის საკრალური ინფორმაციის შემცველი ნაწარმოები შექმნა.

...

ბიბლია გვიჩადაგებს და თანამედროვე ენათმეცნიერებაც იქითკენ იხრება, რომ ყოველი ენა ერთი, საწყისი ენიდან იღებს სათავეს. ბუნებრივია, ქართულ ენაში, აგრეთვე მის მეგრულ და სვანურ განშტოებებში ამ მოსაზრების დამადასტურებელი მეტი პირველადი “მასალის” არსებობა ვივარაუდოთ, ვიდრე შედარებით ახალ ენებში. გარდა ამისა, არ უნდა გამოვრიცხოთ ჩვენს ენაში აწ გარდასული ცივილიზაციების მიერ დაგროვილი ცოდნის კვალის მიგნების შესაძლებლობაც. ნათქვამის საილუსტრაციოდ მოვიყვანოთ სიტყვა “გარდაცვალება”.

დავიწყოთ მტკიცებიდან, რომელიც შეადგენს ნაწარმოების დედაარსს:

ქართული ენა ღაზარეა – “სახარებასა შინა ამას ენასა ღაზარე ჰრქვიან”, მასში დამარხულია “ყოველი საიდუმლო”, გაივლის ხანი, იგი აღსდგება, “რაითა ყოველსა ენასა ღმერთმან ამხილოს ამით ენითა”.

ჩვენი რწმენით, “ქებაი” ისეთი თხზულება გახლავთ, რომელშიც ყოველი აზრი, ყოველი სიტყვა განსაკუთრებული დატვირთვის მატარებელია და სავსებით შესაძლებელია, საკრალური ინფორმაციის შიფრს წარმოადგენდეს. ამ მოსაზრების გათვალისწინებით, მით უფრო ღიდ ინტერესს იწვევს “ქებაიში” ქართული ენის ღაზარესთან გაიგივება.

ექვს გარეშეა, იოანე-ზოსიმემ იცის, რომ ლაზარე ქრისტეს მეგობარია და შეიძლება გვეფიქრა, ავტორს ეს პასაჟი ქართული ენის ღვთის მიერ გამორჩეულობის ხაზგასასმელად დასჭირდა. მაგრამ აქ იბადება კითხვა – ამ მიზნის მისაღწევად განა გაცილებით მეტად შთამბეჭდავი არ იქნებოდა თვით მაცხოვრის აღდგომასთან პარალელის გავლება? “ქებაში” ხომ ქართული ენის განსაკუთრებულ მისიაზეა საუბარი და არა მის “უბრალო” აღდგინებაზე?!

მაშასადამე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ იოანე-ზოსიმეს არჩევანს სხვა მოსაზრება განაპირობებს და სწორედ სიტყვა ლაზარეს უნდა ჰქონდეს დაკისრებული საიდუმლოს გასაღების როლი.

სახელ “ლაზარეს” სიტყვა “ლაზთან” მსგავსების ადვილად შესამჩნევი ფაქტი კიდევ მეტად ნიშანდობლივად გვეკლინება იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ “ქებაში” ხაზი აქვს გასმული ქართველი და ბერძენი ხალხების წარმომადგენელთა მეგობრობას, “ლაზი” კი ელინებისათვის დასავლელი ქართველის აღმნიშვნელი ტერმინი გახლდათ. მაგრამ ნუთუ მხოლოდ ტერმინების გარეგნული მსგავსება აღმოჩნდა საკმარისი განაცხადისათვის, რომ ქართული ენა ლაზარეა? ხომ არ მიგვანიშნებს იოანე-ზოსიმე ამ სიტყვებს შორის რაიმე სხვა სახის კავშირზე?

ჩვენ მიერ ჩატარებულმა კვლევებმა მიგვიყვანა დასკვნამდე:

“ლაზარესა” და “ლაზს” შორის სწორედ ასეთი – სიდრმისეული დამოკიდებულება არსებობს და იგი დამყარებულია მათს წარმოშობაზე *LAK საერთო ძირიდან. ეს ტერმინი კი კაცობრიობის პირველსაწყის ან მასთან ახლოს მდგომ ენებზე აღნიშნავდა წყალს - ძირეულ ცნებას, რომლიდანაც ამოიზარდა “ყოველი ენის” გენეალოგიური ხე³.

უძველესი ხალხების მითოლოგიებში წყალი გახლავთ ის კეთილშობილი სტიქია, რომელმაც დედამიწაზე სიცოცხლეს მისცა დასაბამი.

საინტერესო ფაქტია, მეცნიერება მხოლოდ მე-20 საუკუნის მიწურულს უახლესი გამოკვლევების საფუძველზე რწმუნდება სიცოცხლის წარმოშობის შესახებ ბიბლიასა და ზოგიერთ კიდევ უფრო ადრინდელ წყაროში მოცემული წარმოდგენების სამართლიანობაში⁴.

ფრიად საგულისხმოა – ლაზარე ძველი ქართველებისათვის წყლის ღვთაებაა, რაც, ცხადია, არც იოანე-ზოსიმესთვის იქნებოდა საიდუმლო. ამასთან, წყლიდან დაბადების ნიშანს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქრისტიანული სარწმუნოების თვალსაზრისით. უძველესი ქართული ტომის – ტიბარენების სახელწოდებას მეცნიერები ტერმინ “ტაბას” (ტბას) უკავშირებენ. ჩვენი ვარაუდით, ანალოგიურად მოხდა *LAK ძირიდან ლაზების სახელდებაც.

განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს თხზულებაში წილ ასოს ყურადღების ცენტრში მოქცევა. ვთვლით, რომ ამ ტერმინს ორმაგი ფუნქცია ეკისრება. ამჯერად აღვნიშნოთ, რომ წილი თ იწყება სიტყვა წყალი.

“ქებაი”, ვფიქრობთ, კიდევ ერთხელ მიგვანიშნებს წყალზე, როგორც საკვანძო ტერმინზე, როცა მიგვითითებს “წიგნზე”. “წიგნს” კი ლიტერატურულ ყოველდღიურობაში ხშირად ენაცვლება სიტყვა “წყარო”.

რას გვამცნობენ, “ქებაის” გარდა, სხვა წყაროები ამ საკითხთან დაკავშირებით? მოიპოვება უძველეს მითოლოგიებში რაიმე ცნობები, ერთმანეთთან რომ აკავშირებდნენ “წყალსა” და “სიტყვას” (აქ ვგულისხმობთ მეტყველებას)? რა მიმართებაშია ეს ცნობები ღმერთის (ღმერთების, ღვთაებების), როგორც სამყაროს შემოქმედის, არსებასა და სახელწოდებებთან?

ძველი ბერძნები, მაგალითად, თაღესი, თვლიდნენ, რომ წყალია სათავე ყველა ნივთთა და არსებათა, მაშასადამე, ღმერთებისაც. ფრიად საინტერესო უნდა გახლდეთ ჰესიოდეს მოსაზრებაც (ვფიქრობთ, არა მარტო ქართველებისათვის):

“კოლხიდა და მისი მცხოვრებნი წარმოიშვნენ იმავე საწყისიდან, საიდანაც ღმერთები არიან წარმოშობილნი - ოკეანისაგან”.

მეტად საყურადღებო, საოცრად დიდი ცოდნის შემცველი დოგონური მითოლოგიის მიხედვით, სწორედ წყლის ღვთაება ნომომ მიანიჭა დედამიწას მეტყველების უნარი, შეუქმნა სამყაროს პირველი ენა, ხოლო მისი შთამომავალი ლებე სიტყვის წარმომადგენლად მოველინა ქვეყნიერებას.

ასევე, წყლის ღვთაებამ ფარომ შეასწავლა ლაპარაკი ადამიანებს, – მიაჩნია ბამბარას ტომის ხალხს.

შუმერში სამყაროს შემოქმედად მიიჩნევდნენ ნამუს – ყოველი ღმერთის დედას, რომელმაც შექმნა ცა და დედამიწა. მათთვის ნამუს მიწისქვეშა წყლების გამოსატულებას წარმოადგენდა.

ძველ ინდურ მითოლოგიაში ინდრასთან ერთად უმთავრესი ღვთაების როლს ასრულებდა ვარუნა. იგი გახლდათ კოსმიური წყლების განსახიერება. ვარუნას ჭეშმარიტი სიტყვის სიმბოლოდაც მიიჩნევდნენ.

სიტყვის ქალღმერთი და ყველა ღმერთის მბრძანებელია ძველი ინდური VAK. მისი ადგილსამყოფელი ხილულ სამყაროს სცდება, საბრძანისი კი წყალში მდებარეობს. ამ ქალღმერთს აკავშირებენ პრაჯაპატ, სომა, ვიშვაკარმან და სარასვატ ღვთაებებთან. პირველის დამსახურება არის სამყაროდან წყალთა სახით მეტყველების შექმნა, მეორე მათგანი ღვთიური სასმელის ღმერთია, მესამე – სიტყვის მბრძანებელი და ღმერთების სახელწოდებათა ერთადერთი განმსაზღვრელი, ხოლო მეოთხემ, რომლის სახელიც ასევე “წყალს” უკავშირდება, შექმნა სანსკრიტი.

დაბოლოს, ბიბლიური “პირველნედლეული”, სხვაგვარად, ქაოსი, რომლიდანაც ღმერთის მიერ შეიქმნა სამყარო, გახლავთ წყალი.

კიდევ უფრო ადრე შუმერელი მოაზროვნეები თვლიდნენ, რომ ცა და მიწა პირველქმნილ ოკეანეში ჩაისახა. იგივე შეხედულებისა გახლდნენ ძველ ეგვიპტესა და ბაბილონშიც. აქედური მითოლოგიური პოემა “ენუმა ელიშ” გვიმოწმებს, რომ პირველი სტიქია – თიამათი ზღვას წარმოადგენდა. წყალთან კავშირდება ყოვლის წარმომშობი ქაოსი ძველი ჩინური და ინდური მითოლოგიების მიხედვითაც.

შეიძლება დაუჯერებლად მოგვეჩვენოს, მაგრამ ფაქტია: წყალი, რომელსაც დედამიწის ზედაპირის 71% უკავია, მეცნიერებისათვის ჯერ კიდევ ამოუცნობი, უამრავი გასაოცარი თვისების მქონე ფენომენია. იგი თითქოს არც კი ემორჩილება ფიზიკისა და ქიმიის კანონებს! მოკლედ აღვწეროთ აღნიშნული თვისებებიდან ზოგიერთი მათგანი:

მკვლევართა აზრით, წყალი უნდა დუღდეს 70 გრადუსზე და იყინებოდეს - 90-ზე. იგი ერთადერთი ნივთიერებაა, რომელიც ბუნებრივ პირობებში სამ აგრეგატულ მდგომარეობაში გვხვდება. ანომალურია მისი სიბლანტისა და სითბოტევადობის მახასიათებლები, უნარი - ჰქონდეს კრისტალური სტრუქტურა და მყარ მდგომარეობაში იყოს თხევადზე ნაკლებად მკვრივი. აშკარაა, რომ ეს ბოლო თვისება დედამიწაზე სიცოცხლის არსებობის საფუძველია, თუმცა შემდგომ მეცნიერებმა ისიც დაადგინეს, რომ სიცოცხლისათვის ასევე აუცილებელია წყლის ყველა სხვა ანომალური თვისების არსებობაც! ისეთი წყალიც მიიღეს, რომელიც -50 გრადუსზე სითხეა და ისეთი ყინულიც, რომელიც 100 გრადუსზე არ დნება. გასაოცარი ბიოაქტივობა ახასიათებს ნაღობ და ნავერცხლარ წყალს.

აღმოჩნდა, რომ წყალს აქვს მეხსიერება - იგი, ფაქტობრივად, უსასრულო რიცხვჯერ განზავების შემთხვევაშიც კი ინარჩუნებს მახსოვრობის უნარს.

დიდი ხანი არ არის, რაც დაიწვეს წყლის ე.წ. ბიოდამუხტვის მოვლენის შესწავლა. წყალი თურმე რეაგირებს სიტყვაზე: ლოცვასა და, სამწუხაროდ, წყევლაზეც. ლოცვისას წყლის სტრუქტურა იძენს განსაკუთრებული სილამაზის ფორმებს, ამასთან, ხდება სამკურნალო თვისებების მატარებელიც. სრულიად საპირისპირო ხასიათის მოვლენებს აქვს ადგილი წყევლისას და, საერთოდ, არასასიამოვნო სიტყვების წარმოთქმისას...

ამრიგად, შეიძლება დავასკვნათ, რომ წყალი ხასიათდება მრავალი ანომალური (ვამჯობინებდით გვეთქვა, არაჩვეულებრივი) თვისებით და სწორედ წყლის ამ “უცნაურობებმა” გახადეს შესაძლებელი დედამიწაზე სიცოცხლის არსებობა!

სპეციალისტებმა, რომლებიც ექსტრასენსორიკის საკითხებს იკვლევენ, ამგვარი აზრი გამოთქვეს:

წყალი დედამიწისადმი კოსმოსის საჩუქარია.

შივიდი ქრისტიანული საიდუმლოებიდან პირველია **ნათლისღება**, იგივე **წყალკურთხევა**. თხზულების მცირე მოცულობის ტექსტში ამ ტერმინის შეტანით ავტორი კვლავ საკვანძო (გასაღებურ) სიტყვაზე მიგვანიშნებს.

ისევ ბიბლიას მივმართოთ:

“დასაბამიდან იყო სიტყვა, და სიტყვა იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტყვა.”

დავუშვათ, რომ სიტყვაში იგულისხმება წყალი და თავიდან წავიკითხოთ ციტატა (მეორე ნაწილში მას დაუბრუნდებით)...

ახლა კი საკუთარ თავს დაუხსნათ შეკითხვა:

უწინარეს ყოვლისა, რომელი სიტყვის წარმოთქმის საჭიროების წინაშე დადგებოდა ადამიანი - არსება, რომელიც ეს-ეს არის “იდგამს ენას”?

ხაზს ვუსვამთ, აქ რაიმე კონკრეტულ სიტყვაზე (ბგერათა კომპლექსზე) არ არის საუბარი, სიტყვაში ამჯერად ვგულისხმობთ რაიმეს აღმნიშვნელ ცნებას.

ჩატარებული კვლევების საფუძველზე, მივედით დასკვნამდე, რომ ეს სიტყვა იქნებოდა “წყალი”, უფრო ზუსტად, ამ ცნების აღმნიშვნელი ტერმინები.

წამოყენებული ჰიპოთეზის სასარგებლოდ მეტყველებს ის გარემოება, რომ უძველესი ადამიანი ცხელ ქვეყნებში ცხოვრობდა. საკვების ძიებისას იგი იძულებული იყო დიდი მანძილით დასცილებოდა წყალსატევებს. ბუნებრივია, ასეთ ვითარებაში მისი უპირველესი, სასიცოცხლო საზრუნავი იქნებოდა წყლის მიგნება-მოპოვება.

შემდეგ, თუკი ბერბერებს “აქლემის”, ხოლო ესკიმოსებს “თოვლის” ცნების გამომხატველი ასეულობით ტერმინი გააჩნიათ, ბუნებრივია, ზუსტად ასეთივე სიტუაცია შეიქმნებოდა წყლის ცნებასთან დაკავშირებით თავდაპირველი ენის ჩამოყალიბებისას.

მეტიც, ერთი შეხედვით, თვისებრივად სრულიად განსხვავებული (ზოგჯერ საპირისპირო) შინაარსის მქონე ტერმინების დიდი უმრავლესობა ამა თუ იმ ლოგიკური გზით ისევ წყლის ცნებასთან დაკავშირდებოდა. “შვილებს” უნდა მოჰყოლოდნენ “შვილიშვილები”, “შვილთაშვილები”... ყველაფერი კი იმით დამთავრდა, რომ ადამიანებმა პირველი სიტყვა დაკვარგეთ. ალბათ, იმის გამო, რომ...

საგამომგონებლო თეორიების შესწავლის მსურველთათვის რეკომენდებულია ერთი ასეთი ამოცანის დასმაც:

“სად, როგორ დამალავდით ოთახში ქვას ისე, რომ მისი მიგნება, რაც შეიძლება მეტად, გაძნელდეს?”

(პასუხი იხილეთ სქოლიოში)⁵.

ედგენება +რისტეფორე წამარიძეს

94 წელი

–

4104 წელი

საქართველოს დაარსებიდან

II

“ლაზარე, გამოვედ გარეთ!”

“უფლისა არის ქვეყნიერება და სავსება მისი, სამყარო და მისი მკვიდრნი.

რადგან ზღვებზე დააფუძნა მან იგი და მდინარეებზე მოაწყო იგი.”

ფს. 23, 1-2.

“ხელთ ჰქონდა გადაშლილი მომცრო წიგნი. მარჯვენა ფეხი ზღვას დააბიჯა, ხოლო მარცხენა – მიწას, და დაიძახა დიდი ხმით, როგორც ლომი ღრიალებს და როდესაც დაიძახა, თავთავისი ხმით ალაპარაკდა შვიდი ქუხილი.”

გამოცხ. 10,2-3.

“უმაღლესი სათნოება წყალსა ჰგავს...”

გალო-ძი

სტატიის პირველ ნაწილში ჩვენ გამოვთქვით და შევეცადეთ დაგვესაბუთებინა შემდეგი მოსაზრება:

იოანე-ზოსიმეს “ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაიში” ჩადებული საიდუმლოს გასაღებს წარმოადგენს მინიშნება წყალზე - ძირეულ ცნებაზე, რომლიდანაც ამოიზარდა “ყოველი ენის” გენეალოგიური ხე.

მეტყველების წარმოშობა-განვითარება თავისთავად გახლავთ უმნიშვნელოვანესი, მეცნიერების მრავალი დარგის ინტერესების სფეროში შემავალი საკითხი, მაგრამ “ქებაი” და მის შესწავლა-გაანალიზებასთან დაკავშირებული პერიპეტიები სხვა არანაკლებ საყურადღებო ამბებსაც უნდა გვაუწყებდნენ. ზოგი მათგანის შესახებ მომავალში გამოვთქვათ აზრს. ახლა კი, სანამ ენათა სამყაროს დავეუბრუნდებოდეთ, ხაზს ვუსვამთ შემდეგ ორ გარემოებას:

1. პირველ ნაწილში მოყვანილი ამოსავალი დებულების სამართლიანობის დასამტკიცებლად ჩვენ არ მიგვიმართავს კონკრეტული მეცნიერული დისციპლინების მიერ შემუშავებული სპეციალური მეთოდებისათვის; უფრო ვეყრდნობოდით ზოგად მეთოდებს (კომისიების, დელფის, “პროექტორების”) და ე.წ. “ჯანსაღ აზრს”, როცა ვახდენდით არსებულ მინიშნებათა შეჯერებას ბიბლიის ტექსტთან, სხვადასხვა ხალხების რელიგიურ და მითოლოგიურ წარმოდგენებთან, ცალკეული მეცნიერული მიმართულებებისათვის ცნობილ ფაქტებთან. მართალია, მოგვიხდა ერთ-ერთი ურთულესი და სპეციფიკური მეცნიერული დარგის – ლინგვისტიკის ლაბორინთებში შეჭრაც, მაგრამ აქ თავს ვიმხნევებდით ჰელვეციუსის სიტყვებით:

“ზოგიერთი პრინციპის ცოდნა ადვილად ანაზღაურებს ზოგი ფაქტის უცოდინარობას.”

ენახოთ! ისე კი, თუ “წყლის თეორია” სწორია (როგორც ჩვენ მიგვაჩნია), მაშინ იგი მუშა ინსტრუმენტად უნდა იქცეს დილეტანტის ხელშიც კი და მეტ-ნაკლები წარმატებით აჩვენოს თავისი ეფექტიანობა ამგვარ “რთულ” პირობებშიც. თუმცა ვაღიარებთ, რომ ეს მცდელობა, მათემატიკური ტერმინოლოგია მოვიშველიოთ, მხოლოდ პირველი მიახლოება იქნება ჭეშმარიტებასთან.

2. გამორიცხული არ გახლავთ, რომ ქვემოთ მოყვანილ მოსაზრებათა ნაწილი უკვე გამოთქმული იყოს სპეციალისტების მიერ. ამ ფრიად შესაძლო გარემოების გათვალისწინებით, არც ერთი ცალკეული ჰიპოთეზის თუ მტკიცების ავტორობაზე პრეტენზიას არ ვაცხადებთ. ჩვენი მიზანია, ვაჩვენოთ - “წყლის თეორია”, რომელიც უხსოვარი დროიდან ყოფილა ცნობილი ადამიანებისათვის, მყარ საფუძველზე დგას და, “ქებაის” მიხედვით, სწორედ ქართულ ენას ენიჭება პატივი, საერთო ძირებისაკენ მიახედოს ყოველი ერი და ენა.

მიგვაჩნია, რომ აღნიშნული თეორიის ხელახლა შემუშავებასთან ძალიან ახლოს იდგა დიდი მეცნიერი ნიკო მარი. ამასთან, განსაკუთრებით საყურადღებო ის გახლავთ, რომ ნ. მარს სხვა მიზანი ამოძრავებდა და მეთოდიც სხვაგვარი ჰქონდა შერჩეული. მხედველობაში გვაქვს მისი საყოველთაოდ ცნობილი ოთხელემენტოვანი მოძღვრება, რომლის ჩამოყალიბების პროცესში ენციკლოპედიური ცოდნის მქონე ენათმეცნიერი საკითხის, ასე ვთქვათ, “წმინდა ტექნიკურმა” (ლინგვისტიკურმა) მხარემ გაიტაცა და პრობლემის ეფექტურად გადაწყვეტისთვის მოხმობილი, ნაკლებად დამაჯერებელი არგუმენტაციის გამო კოლეგების (შესაძლოა სამართლიანი) კრიტიკა დაიმსახურა. მაგრამ აქ მოხდა ის, რასაც არცთუ იშვიათად აქვს ადგილი მეცნიერული შრომების შეფასებისას – ცნობილი გამოთქმის პერიფრაზს თუ მოვიხმობთ, ოპონენტებმა წყალს წყალიც გადააყოლეს, კერძოდ, მათ ის ლოდი დაიწუნეს, რომელიც მეტყველების წარმოშობის ახალი თეორიის ქვაკუთხედად უნდა ქცულიყო:

ნიკო მარი ხომ თავის მტკიცებებს, როგორც წესი, ისეთი სიტყვების მწკრივითა მაგალითებზე აგებდა, რომლებიც სწორედ წყლის ცნების მეშვეობით კავშირდებოდნენ ერთმანეთთან სემანტიკურად!

მეტყველების წარმოშობის არაერთი თეორია არსებობს. ქრონოლოგიურად ყველაზე ადრინდელია უძველესი ხალხების მითოლოგიური და რელიგიური წარმოდგენები. შემდეგ მოდის რიგი მეცნიერული თეორიებისა:

- ბგერათმობაძვის თეორია. იგი ამტკიცებს, რომ პირველი სიტყვები ბუნების მოვლენებისა და ცხოველების ხმიანობის წაბაძვით შეიქმნა.
- შორისდებულების თეორია. ლექსიკის თავდაპირველი მარაგი ჩამოყალიბდა გარე სამყაროსა და საკუთარი ორგანიზმიდან მიღებულ შეგრძნებებზე უნებური წამოძახილების სახით რეაგირების შედეგად.

- ენის წარმოშობის ონომატურ-პოეტური თეორია მეტყველების შექმნა-განვითარების მთავარ ფაქტორად მიიჩნევს ადამიანის შემოქმედებითს (პოეტურ) უნარს. (ნიმუშად მოვიყვანოთ ჟან-ჟაკ რუსოს გამონათქვამი: “ენის მშობელი არის ვნება. პირველი სიტყვა წყაროზე ჩამოსული ლამაზი ქალის დანახვისას თქვა კაცმა”).
- უესტების თეორია – თავდაპირველად ადამიანები ხელის მოძრაობისა და მიმიკის მეშვეობით “ლაპარაკობდნენ”.
- მარის საკულტო თეორია – პირველ ენას ქმნიდნენ ქურუმები, მოგვები.
- ენგელსის შრომითი თეორია – საზოგადოების განვითარებას განაპირობებს მიზანდასახული და განაწილებული შრომა. ადამიანთა შორის ურთიერთობების დასამყარებლად იგი მოითხოვს ენის არსებობას და ქმნის კიდევაც მას, როგორც საზოგადოებრივი სტრუქტურის ნაწილს.

ჩვენ ვთვლით, რომ თითოეული მეცნიერული თეორია უდავოდ შეიცავს რაციონალურ მარცვალს – ყოველი ენის ესა თუ ის ნაწილი, მართლაც, ამ თეორიებში აღწერილი გზებით შეიქმნა, მაგრამ მეტყველების წარმოშობაში მაგისტრალურ მიმართულებად მიგვაჩნია სწორედ ბიბლიასა და მითოლოგიებში მინიშნებული გზა:

თავდაპირველი სიტყვების უმეტესობას ადამიანი ქმნიდა წყლის ცნებასთან რაიმე სემანტიკურ კავშირში მყოფ არსთა, მათი ქმედებების, ამ ცნებათა ატრიბუტების და ა.შ. სახელდებისათვის.

აქვე აღვნიშნავთ:

“წყლის თეორია” არც ერთ ზემოთ ჩამოთვლილ მეცნიერულ შეხედულებასთან არ შედის კონფლიქტში – პირიქით, იგი მათ აერთიანებს! (ეს მტკიცება შემდგომ უფრო თვალნათელი გახდება).

სტატიის პირველ ნაწილს ეპიგრაფად წინ უძღვის ციტატა ახალი აღთქმიდან, რომელშიც პირდაპირ არის მითითებული, რომ ცა და მიწა, ანუ, ღვთისმეტყველთა განმარტებით, “ყოველივე – ხილული და უხილავი” (ნესტორ ყუბანეიშვილი) ღვთის სიტყვით შეიქმნა “წყლისაგან და წყლით”.

ამ, ჩვენი რწმენით, საკრალური ინფორმაციის შემცველ ციტატაში წყლის ცნება გამიზნულად არის ორჯერ მოხმობილი:

ერთი მხრივ, ნათქვამია, რომ უფლის მიერ ყველაფერი წყლისაგან შეიქმნა. ეს სიტყვა აქ აღნიშნავს უფორმო, უსახო, ქაოსურ მდგომარეობაში მყოფ სამყაროს პირველსაწყისს.

მეორე მხრივ, მინიშნებულია, რომ წყლით განხორციელდა ყოველივეს სახელდება. აქედან გამომდინარე, ბუნებრივია, წყლის ცნების “კვალი”, უწინარეს ყოვლისა, ვეძებოთ ექვსი დღის განმავლობაში ღვთის ნაღვაწის, აგრეთვე მეშვიდე – უქმე დღესთან დაკავშირებული რიტუალების სახელწოდებებში.

თავდაპირველად ღმერთმა შექმნა ცა და ქვეყანა. მაგრამ სამყარო ჯერ კიდევ განუმზადებელი იყო. უფალმა იგი ექვს დღეში განასრულა.

პირველ დღეს ღმერთმა გააჩინა ნათელი.

ამ ბიბლიური ციტატის სიღრმისეულობა მთელი სისავსით გაცხადდა მხოლოდ თანამედროვე ფიზიკოსთა კვლევების შედეგად. მხედველობაში გვაქვს რელიქტური (მიკროტალღურ-ფონური) გამოსხივების აღმოჩენა. იგი ისეთი ნათელია, რომელიც წყაროდ მზეს არ საჭიროებს. მაგრამ, გარდა ამ, მართალია, თვალთ შეუმჩნეველ, მაგრამ მაინც ფიზიკური ნათელისა, განსაკუთრებული ხედვის ადამიანებმა (მათ შორის არიან როგორც ღვთისმეტყველნი, ასევე ფიზიკოსები), მიიჩნიეს, რომ, უპირველეს ყოვლისა, აქ საუბარია მსოფლიო სულზე – ციურ ბინადართა და ასევე ადამიანთა სულების პირველწყაროზე.

ჩვენი მიზნებიდან გამომდინარე, თავდაპირველად შევჩერდეთ სულის და ცის ბინადართა სახელდების საკითხზე. შემდეგ კი, რადგანაც ტერმინი “ნათელი” შეუქისა და ცეცხლის ცნებებსაც უკავშირდება, მათი ეტიმოლოგიის შესახებაც ვისაუბროთ.

დაბადებაში პირდაპირ არის ნათქვამი, რომ სიტყვებს სახელდებისათვის ადამი ირჩევს. აქ, ვფიქრობთ, მინიშნებულია, რომ არსთა სახელწოდებები იქმნება არა ადამიანებისათვის შეუცნობელი ღვთიური განგებით, არამედ უშუალოდ ჩვენი წინაპრების მიერ თავიანთი განვითარების სხვადასხვა ეტაპებზე, შესატყვისი ცოდნისა და აზროვნების წესების ბაზაზე.

და ეს ეხება თვით ღმერთისა და, საერთოდ, იმქვეყნიერ ბინადართა სახელწოდებებსაც. ეკლესიის მამების განმარტებით, ღმერთს საკუთარი სახელი არ გააჩნია – იგი ყველა კონკრეტულ სახელზე მადლა დვას. ბუნებრივია, რომ ადამიანის მიერ ღმერთისათვის დარქმეული სახელები შემოქმედის არსებას, რომელიც მოკვდავთათვის ყოველთვის ბოლომდე შეუცნობლად დარჩება, სრულყოფილად ვერ ასახავენ. მაშინ როგორ ლოგიკას დაეყრდნობოდა ჩვენი წინაპარი უფლის სახელის არჩევისას?

უპირველესი რელიგიური წარმოდგენების ჩასახვიდან დღემდე, სავარაუდოა, არანაკლები ხანია გასული, ვიდრე პირველი სიტყვების შექმნის დროიდან. სანამ ერთი ღმერთის აღიარებამდე მივიდოდა, ადამიანმა გრძელი გზა გაიარა. ჩვენი აზრით, სწორედ წყალია ის ნივთიერი რეალობა, რომელმაც კაცი სულის, ირეალური სამყაროს არსებობაზე დააფიქრა.

პირველყოფილ ადამიანზე, ცხადია, უდიდეს შთაბეჭდილებას მოახდენდა წყლის სარკეში საკუთარი (და არამარტო საკუთარი) გამოსახულების ხილვა, ხატისა, რომელიც ერთდროულად არსებობს და არ არსებობს კიდევ – ხელში არაფერი მოგყვება. სწორედ, ამ მოვლენას უნდა დაედო სათავე სულების, ღვთაებების შესახებ ადამიანის წარმოდგენებისათვის, გამხდარიყო ანიმიზმის პირველსაფუძველი და ამასთან, სავსებით ბუნებრივია, ამ არსებათა უძველესი სახელწოდებები ეტიმოლოგიურად “წყალთან” დაკავშირებულიყო. შემდგომ კი, როცა ეს წარმოდგენები გართულდა-განვითარდა, სახელდებისათვის ახალი მოტივებიც გაჩნდა, მაგრამ, როგორც ქვემოთ ვაჩვენებთ, ვერც ისინი ასცდნენ ღვთაებების, ღმერთების წყლის ცნების მეშვეობით სახელდებას,

თუმცა ამჯერად ეს არის შემოვლითი გზა – ადამიანი (მეცხოველე, მიწათმოქმედი) ცას მიმართავს წვიმის მოყვანის თხოვნით.

სტატის პირველ ნაწილში ვწერდით:

"...ისევ ბიბლიას მივმართოთ:

'დასაბამიდან იყო სიტყვა, და სიტყვა იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტყვა.'

დავუშვათ, რომ სიტყვაში იგულისხმება წყალი და თავიდან წავიკითხოთ ციტატა..."

ცხადია, ტერმინი "სიტყვა" მრავალგვარად შეიძლება იქნეს გაგებული. იგი შეიძლება გულისხმობდეს იდეასა და გეგმა-ჩანაფიქრსაც. საინტერესოა, რომ დიდი ილია "სიტყვას" აიგივებდა კიდევ "საქმესთან"! მაგრამ ამჯერად, განსახილველ ტერმინს უფრო "ვიწრო" კუთხიდან შევხედოთ, იმ პირველყოფილი ადამიანების ინტერესებიდან გამომდინარე, რომელთა უპირველესი საზრუნავიც წყლის მოპოვება გახლდათ. გვაღვინებს ისინი სწორედ ცას, მათი რწმენით, ღმერთს, შესთხოვდნენ მაცოცხლებელ სითხეს. მაშასადამე, ფრიად რეალურია, რომ მიმართვის ობიექტის სახელდება მომხდარიყო თხოვნის საგნის ცნებით, ანუ *"...ღმერთი იყო სიტყვა..."* და თხოვნის საგანიც ღრუბლების სახით ხომ ცაში, ღმერთთან იმყოფება - *"...სიტყვა იყო ღმერთთან..."*

რაც შეეხება "დასაბამიდან იყო სიტყვა"-ს, ამ ფრაგმენტთან დაკავშირებით გავიმეორებთ ზემოთ მოყვანილ მოსაზრებას, რომ *სიტყვა-წყალი* აქ აღნიშნავს უფორმო, უსახო, ქაოსურ მდგომარეობაში მყოფ სამყაროს პირველსაწყისს.

გადავიდეთ სინათლის (შუქის, ცეცხლის) აღმნიშვნელი ტერმინების შექმნის საკითხზე:

წყლის ზედაპირი სინათლის სხივებს ირეკლავს, რაც განსაკუთრებით კარგად შეიმჩნევა ღამით (მით უფრო, ხელოვნური განათების უქონლობის პირობებში). ბუნებრივია, უძველესი ადამიანისათვის *წყლის* სახელი *სინათლის* სახელდების საფუძველი გამხდარიყო. აქვე აღვნიშნავთ, რომ არსებობს ამ ცნებების დამაკავშირებელი უფრო რთული, შემოვლითი გზებიც:

წყალი → ცა → მნათობი (იხ. ქვემოთ)

წყალი → ცა → ელვა

წყალი → ცხიმი, ნავთი, ფისი, კვარი → ცეცხლი

ამ კავშირებმა მითოლოგიებშიც იპოვა გამოძახილი. მაგალითად, ვედური ღვთაება აპამ ნაპატი ("წყალთა შვილი") განასახიერებდა როგორც *წყალს*, ასევე *ცეცხლს*; ზოგჯერ მას აიგივებდნენ კიდევ ცეცხლის ღმერთ აგნისთან. რაც შეეხება ამ უკანასკნელს, იგი სამზუნებოვანია: დაიბადა ცაზე, ადამიანთა შორის და წყლებში. მისი ერთ-ერთი ჰიპოსტაზია *ცეცხლი წყალში*. საგულისხმოა, რომ ინდოევროპული წარმოშობის ხალხებში გავრცელებული იყო თქმულება ღვთაებაზე, რომელიც იცავს ტბას მასში არსებულ თვალისმომჭრელ ცეცხლიანად. კიდევ ერთი მაგალითი: აქადური ღმერთის შამაშის ემბლემაში ურთიერთმონაცვლეობენ მზის სხივები და წყლის ჭავლები.

მეორე დღეს ღმერთმა შექმნა ხილული ცა.

საინტერესოა, რომ მეცნიერები ზოგიერთ ენაში ცის ცნებას ეტიმოლოგიურად „ქვასთან“ აკავშირებენ. მიაჩნიათ, რომ მეტონიმიას საფუძვლად დაედო ძველი ადამიანების წარმოდგენები ცაზე, როგორც ქვისაგან ნაგებ კამარაზე. აქ, ჩანს, ბიბლიური შეხედულებანიც თამაშობენ როლს. სავსებით დასაშვებად მიგვაჩნია ამგვარი სახელდების შესაძლებლობა, მაგრამ არ გამოვირიცხავთ ე.წ. გადააზრების მომენტსაც, რაც შემდგომ მსჯელობას ეფუძნება:

პირველყოფილი ადამიანი ცხელ ქვეყნებში ცხოვრობდა. ცა მისთვის, უწინარეს ყოვლისა, გახლდათ მაცოცხლებელი წვიმის მიმწოდებელი „რეზერვუარი“. სავსებით ბუნებრივია, ჩვენს წინაპარს სწორედ ამ მხრივ მიექცია ცისათვის მეტი ყურადღება და შესაბამისი სახელიც ეწოდებინა. რაც შეეხება ცის, უფრო ზუსტად, მნათობთა, „ძირითად ფუნქციას“ – უზრუნველყოს ქვეყანა სითბოთი და სინათლით, აქ ადამიანი პრობლემებს არ აწყდებოდა (იგივე სიტუაცია გვაქვს ჰაერისთვისაც, რომელსაც ყველაზე ნაკლებად ამჩნევს კაცი, თუმცა უიმისოდ მხოლოდ რამდენიმე წუთი თუ შეუძლია, იარსებოს). ამრიგად, უფრო ადრინდელად გვეჩვენება ცისა და მნათობების სახელების შექმნა ასეთი სქემის მიხედვით:

წყალი → ცა → მნათობი

გადასვლა *ქვა → ცა კი* ადამიანის გაცილებით უფრო განვითარებული, ენის წარმოშობის ერთ-ერთი თეორიის მიხედვით, პოეტური აზროვნების პროდუქტია. საქმე ისაა, რომ თვით *ქვის*, *კლდის* და *ა.შ.* ცნებების ძირებსაც ეტიმოლოგიურად *წყალთან* მიყვავართ (იხ. ქვემოთ). სწორედ ეს გარემოება უნდა ქცეულიყო ცის სახელდებისათვის ახალი ჰიპოთეზის წამოყენებისათვის ბიძგის მიმცემად.

მესამე დღეს ღმერთმა მიწა წყლისაგან გამოყო და მასზე მცენარეები აღმოაცენა.

თუკი ჩვენი წინაპარი მეტონიმის გზით რამეს დაარქმევდა სახელს, პირველ რიგში ეს იქნებოდა წყალსატევების მიმდებარე ტერიტორია – *მიწა (ხმელეთი, ტაფობი, რიყე, ვაკე და ა.შ.)*. ადამიანს ხომ საცხოვრებელი ადგილი, უმთავრესად, იმ თვალსაზრისით აინტერესებდა (და აინტერესებს!), მოიპოვება თუ არა იქ *წყალი*. ისევ წყალია ორიენტირი კაცობრიობის განვითარების შემდგომ ეტაპებზე უკვე მეცხოველეობისა თუ ხვან-თესვისათვის სავარგულების შერჩევისას.

დაბოლოს, ამ კავშირზე თვალნათლივ მეტყველებს თვით მეცნიერული მიმართულების დასახელება – „ტოპონიმიკა“!

შემდეგ, *მიწის* ცნების ანალოგიურად უნდა მომხდარიყო *კლდის (მთის, ვორის...)* სახელდებაც. მრავალი მაგალითი მოიპოვება, როცა მდინარეს და მთას, საიდანაც ეს წყალი ჩამოედინება, იდენტური ან მსგავსი სახელი ჰქვია...

წარმოვიდგინოთ, სიტუაცია: ნადირის დევნით დაქანცულ ან სხვა საკვების ძიებაში გართულ ადამიანებს წყალი მოსწყურდათ. ახლომახლო მდინარე არ ჩანს. საითკენ აიღებენ ისინი გეზს, თუ ერთი მიმართულებით მთებია, ხოლო ყველა სხვა მხრივ - ტრიალი მინდორი? ცხადია, მთებისაკენ, სადაც ხევში ნაკადულს ან კლდეზე გადმომდინარე ჩანჩქერს

შეიძლება წააწყდე. მეტიც, ადამიანი საცხოვრებლად იმ *ქვაბულებს* (*გვირაბებს, ეხებს*) ირჩევს, რომლებშიც წყალი მოწინააღმდეგეა.

აქვე გავეხსენოთ ბიბლიური თქმულება მოსეს მიერ წყლის მოსაპოვებლად კვერთხით კლდის გაპობის შესახებ.

ჩვენს მთიანეთში კირქვიან ადგილებში გამოჩნდა მომჟავო-მომლაშო წყალს *მატალას* (ზოგან *მიტალას*) უწოდებენ. მიგვაჩნია, რომ ამ სიტყვის ძირი არის ფრიად არქაული „მატ“ ტერმინი. იგი „წყლის“ აღმნიშვნელი ერთ-ერთი სიტყვა უნდა ყოფილიყო და „მთაც“ მისგან ჩანს წარმოშობილი. მოვიყვანოთ სხვა მაგალითებიც:

ფშავში *მუჯას* ეძახიან მუჯვე წყალს და იმ მთა-ადგილებსაც, საიდანაც იგი გამოედინება.

იგივე ითქმის ტერმინ *ვეძის* შესახებაც.

ასევე, *ჩხატი* სახელწოდებაა ჩანჩქერისა და იმ კლდეებისაც, რომლებზედაც წყალი გადმოჩქეფს.

სავსებით სავარაუდოა შემდეგი გადასვლაც: *ჩქერი* → *ჩხერი*.

ამ ლოგიკას შესაძლოა, *ქვის* ეტიმოლოგიის დასადგენადაც მივმართოთ. მაგრამ, ვფიქრობთ, *წყალი* → *ქვა* გადასვლისათვის სხვა მოტივებიც უნდა არსებულებოდა:

- ქვა უძველესი ადამიანის უმთავრესი შრომითი იარაღია. მან იცის, რომ ინსტრუმენტის დასამზადებლად საუკეთესო მასალას წარმოადგენს მდინარის პირას დაყრილი *სიპი, ტალი, რიყის, კაყის, ხოხის* ქვები. შემდგომ კი ადამიანი *ქვიშას, სილას, ჭყორს* მშენებლობისთვისაც იყენებს.
- ამ ინსტრუმენტით ჩვენი წინაპარი მოიპოვებს წყალსა და საკვებს – სერავს ხის ქერქს, ამოთხრის ბოლქვებს, ძირხვენებს.

განვიხილოთ ფლორის სახელდების საკითხი. მცენარეულ საკვებს ადამიანის რაციონში უმნიშვნელოვანესი ადგილი ეკავა. თუნდაც ყველგან ყველა წყარო დაშრეს, ადამიანს სიკვდილისაგან მცენარე გადაარჩენს! წვნიანი ნაყოფი შიმშილთან ერთად წყურვილის გრძნობასაც კლავს, რასაც გამოხატულება უნდა ეპოვა *ხილისა* და *ბოსტნეულის* დასახელებებში წყლის ცნებასთან ეტიმოლოგიური კავშირის სახით. იგივე ითქმის *ფესვების, ბოლქვების, ძირხვენების, ტუბერების, ღეროების, ფოთლების, ქერქის, ხავსის*, ზოგადად *ხის* და *სოკოების* შესახებაც. მართლაც, უკიდურეს შემთხვევაში ადამიანს შეუძლია *ბალახისა* და *ფოთლებისაგან* ნამი შეისრუტოს. იგი ჯვრის ფორმის ნაჭდევეს აკეთებს ხის ქერქზე, რათა მაცოცხლებელი წვენი მოიპოვოს. რაც შეეხება *ჭალა-ტყის* ცნებებს, აქ იმ ფაქტორის გაგვინა უნდა ჭარბობდეს, რომელიც ქმედითად მივიჩნიეთ მთა-გორების და ა.შ. ცნებების სახელდებისათვის.

ასეთი ჰიპოთეზაც გამოვთქვათ: ფრიად სავარაუდოა, ზემოთ ნახსენები „მატ“ ძირიდან წარმოდგებოდეს ბოსტნის ძველქართული სახელწოდება *მტილი* და *მდელოც*.

მეოთხე დღე მნათობების შექმნას მიეძღვნა.

წმიდა გრიგოლ ნოსელის განმარტებით, ამ დროისათვის ციურმა სხეულებმა საბოლოოდ გაარკვიეს თავიანთი ადგილსამყოფელი (იყო დრო, როცა მთვარე დედამიწის თანამგზავრს არ წარმოადგენდა).

ზემოთ უკვე ვისაუბრეთ იმ კავშირების შესახებ, რომლებიც არსებობს წყლის და სინათლის (აქ მნათობების) ცნებებს შორის. ცხადია, ისიც გასათვალისწინებელია, რომ მთვარე, ძველი ხალხების შეხედულებით, წვიმის ღმერთი გახლდათ. ძნელი წარმოსადგენია, ამ მოტივს ენათა ნაწილში მაინც არ ეპოვა გამოძახილი მნათობის სახელდებისას.

მეხუთე დღეს ღმერთმა გააჩინა თევზები და ფრინველები.

თევზის ზოგადი თუ ცალკეულ სახეობათა სახელწოდებების წყლის ცნებიდან წარმოშობაზე ბუნებრივი, ალბათ, ვერაფერი იქნება. აქაც ერთი მაგალითი მოვიყვანოთ:

ტაბა („ტბის“ უძველესი ფორმა) → ტაბისი →
ტეპისი → ტეპზი → თეპზი → თევზი

საინტერესოა, რომ დასავლეთ საქართველოში დღესაც იყენებენ „თეპზ“ ფორმას.

რაც შეეხება ფრინველებს, მათი სახელდებისას წყალს მთავარი როლი უნდა ეთამაშა შემდეგ გარემოებათა გამო:

საიდანაც ჩიტების ხმიანობა ისმის, იქ წყალიცაა.

ჩვენი წინაპარი ჩიტის ბუდეებს ეძებს კვერცხების მოსაპოვებლად. სავარაუდოა, რიგ შემთხვევებში სწორედ კვერცხის და ბუდის სახელები გადაეტანა ადამიანს ფრინველზე:

წყალი → კვერცხი → ბუდე → ჩიტი

მეექვსე დღეს ღმერთმა შექმნა ცხოველები და ადამიანი.

ძუძუმწოვართა სახელების მნიშვნელოვანი ნაწილი რომ რძის ანუ სითხის მეშვეობით წყალთან იყოს ეტიმოლოგიურ კავშირში, აქ მოულოდნელი არაფერია. მაგრამ მეტონიმის აქ სხვა მიზეზებიც უნდა გააჩნდეს. მაგალითად:

ადამიანი, რომელიც ნელ-ნელა კარგავს წყლის მიგნების ბუნებრივ ინსტიქტს, ასევე თანდათანობით აგროვებს დიდ ცოდნას მის მოსაძებნად. იგი სარგებლობს წყალსატევებისაკენ ცხოველების მიერ გაკვალული გზებით; იცის, რომ გატკეპნილ ბილიკზე, ნაჩლიქარში წვიმის წყალი შეიძლება იყოს ჩარჩენილი. ლოგიკურია, მან შარავზას წყლის სახელი დაარქვას და ეს სახელწოდება გზის გამკვალავ ცხოველზეც გადაიტანოს.

ცხოველი, ცხადია, საკვებიცაა. ბოლო ტერმინიც წყლის ცნებას უნდა უკავშირდებოდეს (ამ ჰიპოთეზის სასარგებლოდ მეტყველებს „შიმშილის“ ეტიმოლოგიაც სხვადასხვა ენებში).

მხედველობაშია მისაღები შემოვლითი გზებიც:

ცხოველი ← ტყე-ველის ბინადარი

ცხოველი ← სქესის მიხედვით განმასხვავებელი ნიშნები ← წყალი

სავსებით შესაძლებლად მიგვაჩნია, მოძრაობის და, საერთოდ, ქმედების გამომხატველი ტერმინების „წყლისაგან“ წარმოშობა. აქედან კი იბადება კიდევ ერთი ვერსია:

ცხოველი ← მოძრაობა ← წყალი

მოვედით ადამიანამდე. ბიბლიის მიხედვით, ღმერთმა ადამიანი მიწის მტვრისაგან შექმნა. მითოლოგიებშიც ჩვენი წინაპრის თიხიდან

გამოდერწვაზეა ლაპარაკი. ეს ტერმინები კი (*მიწა, თიხა, ...*), როგორც უკვე აღვნიშნეთ, წყალთან დაკავშირებულ ძირებს უნდა შეიცავდნენ.

შემდეგ, როგორც დღეს არის მიღებული «ქალაქელი», «მთიელი», «მობინადრე» და სხვა ტერმინებით სარგებლობა, ანალოგიური წესით უნდა დარქმეოდა სახელი ადამიანთა კოლექტივებს თუ მათ წევრებს:

წყალი → საცხოვრისი → ადამიანი (ადამიანთა ჯგუფი)

დაბადების (შობის) ფიზიოლოგიური თავისებურებით უნდა იყოს განპირობებული ამ პროცესისა და მისი «პროდუქტის» სახელწოდებათა «წყალთან» კავშირი. ბუნებრივია, გასათვალისწინებელია ქალისა და მამაკაცის სახელდება განმასხვავებელი ნიშნების მიხედვითაც. მოვიყვანოთ ზოგი საინტერესო მაგალითი:

წყალი → რძე → კერტი → კარდი → მკერდი

სურ (წყალი) → ცურ → ძუ → ძუძუ

მაგრამ ყველაზე მეტად პროდუქტიულად გვესახება შემდეგი, უსაფუხურო მეტონიმია:

წყალი → ადამიანი

ამ გადასვლისათვის საფუძველი იქნებოდა ადამიანის მიერ თავისი გამოსახულების წყალში დანახვა. იმავეს ვიტყვით *სახის, თავის, სხეულის* ცნებების სახელდების შესახებაც. ეს კავშირი კიდევ უფრო გამოკვეთილი გახლავთ *პირის, ბაგის, ლოყის, ტუჩის* აღმნიშვნელი ტერმინებისათვის. აქ ზოგ შემთხვევაში «სახის» მნიშვნელობის სემანტიკურ დავიწროებას უნდა ჰქონდეს ადგილი, მაგრამ უფრო არსებითად წარმოგვიდგება მათი, როგორც წყურვილის მოკვლის ორგანოს, როლი.

რაც შეეხება იაფეტურ ენებში *ხელის* და *წყლის* ცნებებს შორის არსებულ კავშირს (ფიქრობთ, სხვა ენებშიც), მიზეზად უნდა გამხდარიყო შეხედულება *კეშეზე*, როგორც წყლის ამოსაღებ «ჭურჭელზე».

დაბოლოს, დვთაებრივი სიმფონიის მეშვიდე, დამაგვირგვინებელი ნაწილი (მეშვიდე ქუხილი?):

უფალი აწესებს დასვენების დღეს შაბათს.

უქმე დღე რელიგიური და სახალხო დღესასწაულების უამია, დრო ღოცვა-ვედრების, ქადაგებათა, რიტუალური ცეკვა-სიმღერების და პოეზიის. ეს ცნებები და, საერთოდ, კეთილი ემოციების გამომხატველი სიტყვები ბევრ ენაზე ამჟღავნებენ წყლის აღმნიშვნელ ტერმინებთან ეტიმოლოგიურ ნათესაობას.

დავბრუნდეთ იქ, საიდანაც დავიწყეთ – **ლაზარესთან**, გავიხსენოთ *LAK სიტყვაც, გადავშალოთ ლექსიკონები და ზემოთ მოყვანილი ვერსიების შესამოწმებლად მოვიძიოთ ლ*კ (ს, ...) ძირების შემცველი სიტყვები...

ედვინება ღრისტეფორე ჭამარიძეს

94 წელი

–

4104 წელი

საქართველოს დაარსებიდან

III

“ბოროტსა სძლია კეთილმან, არსება მისი გრძელთა!”

“ითხოვეთ და მოგეცემათ; ეძებეთ და იპოვით; დააკაკუნეთ და გაგეღებათ.”

მათე, 7,7.

“... თქვენ თავზე თმებიც კი დათვლილია.”

მათე, 10,30.

“... ყველას, ამ წელის მსმელს, კვლავ მოსწყურდება.

ხოლო ვინც დაღვეს წყლიდან, რომელსაც მე მივცემ მას, საუკუნოდ არ მოსწყურდება. რადგან წყალი, რომელსაც მე მივცემ, მასში გადაიქცევა წყლის წყაროდ, რომელიც საუკუნე სიცოცხლედ იდინებს.”

იოანე, 4, 13-14.

მესამე ნაწილი ჩვენი ნაშრომისათვის დამამთავრებელია. მოკლედ მასში გადმოცემული მასალის შესახებ:

- ვაგრძელებთ საუბარს წელის ფენომენის – დედამიწისათვის ღვთის მიერ ბოძებული უდიდესი სიკეთის – შესახებ;
- ვეცდებით, წარმოვაჩინოთ “ქებაში” ჩადებული სხვა გზავნილების საკრალურობის საკუთარი ხედვა;
- ნაშრომის ფინალურ ნაწილს ბოლოთქმით დავასრულებთ.

ნაკვეთს ვიწყებთ თვით “ქებაის” შესწავლა-გაანალიზების პროცესის ჩვენ მიერ “გარედან” აღქმის გადმოცემით:

ნაშრომზე მუშაობა წლების მანძილზე გრძელდებოდა. ხდებოდა ხოლმე, თვეების განმავლობაში ნაბიჯსაც ვერ ვდგამდით წინ, მერე კი კვლევებს უეცრად ეძლეოდა ბიძგი ნაცნობი თუ უცნობი ადამიანებისაგან რჩევების, სხვადასხვა მასალების ან საინტერესო ფაქტების შესახებ ინფორმაციის მოწოდების შედეგად, ზოგჯერ კი, თითქოსდა, “არსაიდან შექმნილ” სიტუაციებში მოხვედრითა და შემდგომ მათი გაანალიზების მეშვეობით.

თავდაპირველად ერთ ასეთ შემთხვევას გავიხსენებდით:

2001 წელს (იგი ევროპული ენების წლად იყო გამოცხადებული მსოფლიოში), ჩვენდა უნებურად, მოგვიხდა საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში ამ ღირსშესანიშნავი მოვლენისადმი მიძღვნილი ღონისძიების ორგანიზება. “ქებაში” ჩადებულ საიდუმლოებათა შესახებ ლექციის კითხვისას აღმოვაჩინეთ, რომ მასზე დამსწრე ერთ-ერთი (აფხაზეთიდან ლტოლვილი) ახალგაზრდის გვარი და სახელი გახლდათ გიორგი მერჩულე!⁶

ჩვენი რწმენით, ეს იყო მსუბუქი მინიშნება იმ გარემოებაზე, რომ სწორ გზაზე ვდგავართ და საჭიროა ძალისხმევის გაორკეცება.

ამგვარივე, “ჩუმი” მხარდაჭერის გამოვლენა ხდებოდა ხოლმე ისეთ სიტუაციებშიც, როდესაც ამა თუ იმ საჭირობოროტო კითხვაზე მოულოდნელად პასუხს ვღებულობდით ალაღბედზე გადაშლილი განსაკუთრებით საყვარელი წიგნის ფურცლებიდან (“დონ კისოტი”, “ნატვრის ხე”...).

იოანე-ზოსიმეს თხზულებაში ჩადებულ საიდუმლოთა მოძიების პერიპეტებიდან არცთუ ცოტა სხვა ამგვარი მინიშნების გახსენება შეიძლებოდა (მაგალითად, “ქებაის” სამრეკლოდან საკრალურად აღქმულ 94 და 104 რიცხვებთან დაკავშირებით. ნაწარმოებში მათთვის მინიჭებული განსაკუთრებული დატვირთვის შესახებ ჩვენს აზრს ქვემოთ მოგახსენებთ). მაგრამ, ჯერ ერთი, ზოგიერთი შემთხვევა პირადულ ელფერს ატარებს, ან ზემოთ მოყვანილი მაგალითებისაგან განსხვავებით, ნამდვილად არ გახლავთ სასიამოვნოდ მოსაგონარი (ბუნებრივია, მათზე არც საუბარი გვსურს). და მეორეც, მიგვაჩნია, რომ ჩვენი პოტენციური თანამოაზრენი, ძირითადად, მაინც ამგვარ ინფორმაციათა მიწოდების გარეშე უნდა მივიდნენ “ქებაის” საკრალურობის აღიარებამდე, რწმენამდე, რომ იოანე-ზოსიმეს ნაშრომი ჩვენზე მზრუნველი, შეილთაშვილების ბედზე დაფიქრებული დიდი წინაპრის გზავნილია მომავალი თაობებისადმი (და არა *ნალურსმნე-ნაიარევი* ხელის ჩაყოფის შედეგად). მაშინ ადამიანები თვითონვე შეძლებენ “ქებაის” დახმარებით ისეთი საიდუმლოებების მიგნება-წარმოჩენას, რომელთა შეცნობა წაადგება თითოეულ ჩვენგანს, “ყოველსა ენასა”, კაცობრიობას... წაადგება, უპირველეს ყოვლისა, სულიერად განმტკიცება-ამაღლების მხრივ...

ნათქვამიდან გამომდინარე, კონკრეტული პერიპეტების დეტალურად აღწერის ნაცვლად შევეცდებით გადმოვცეთ ის საერთო შთაბეჭდილება, რომელიც “ქებაზე” მუშაობისას შეგვექმნა - თხზულებაში ჩადებულ საიდუმლოთა ძიებებისას დაგრწმუნდით, რომ საქმე მხოლოდ წმინდა მეცნიერული კვლევების პროცესთან არა გვაქვს:

იყო შეგრძნება, რომ მეორე მხარეს (“ქებაი” გვეყავს მხედველობაში) ცოცხალი, ბრძენი არსებაა, იგი გვაკვირდება და დროდადრო სათანადო დოზით გვაწვდის ინფორმაციას (შემდგომ უკვე ჩვენ მიერ გასაანალიზებელს), ან, სულაც, პირდაპირ გვკარნახობს აზრებს.

მივედით დასკვნამდე, რომ, ტრადიციული მეცნიერული კვლევებისაგან განსხვავებით, საკრალური ხასიათის ნაწარმოების შესწავლა გულისხმობს არა იმდენად **მასზე** მუშაობას, არამედ **მასთან** ურთიერთობას – დიალოგს (შეიძლებოდა ასეც გვეთქვა, უხილავ ფორუმს მრავალთა მონაწილეობით). და როცა დგება შესაბამისი ჟამი, ზოგი რამ საიდუმლოთაგან შეიძლება ემხილოს ამისათვის მეტ-ნაკლებად მომზადებულ “ჩვილ ბავშვსაც” კი.

მოდის ეპოქა, როცა მეცნიერებისა და რელიგიის - ადამიანის მოღვაწეობის ამ უმნიშვნელოვანესი მიმართულებების - მიერ ფორმირდება, ასე ვთქვათ, საერთო საკოორდინატო სივრცე, რომელშიც ადამის შვილებისათვის რელიეფურად იკვეთება მოქმედება-განვითარების ახალი ასპარეზი. მე-20 საუკუნეში მეცნიერები მივიდნენ დასკვნამდე, რომ

თვისებრივად ახალი ინფორმაციის მისაღებად მხოლოდ გონებასა და ლოგიკაზე დაყრდნობა არასაკმარისია - განსაკუთრებული პირობების არსებობისას (ლოცვა, მედიტაცია, სახიფათო სიტუაციები) ადამიანს უძაფრდება ინტუიცია, რის შედეგადაც მას ახალი არხები ეხსნება მანამდე დაფარულ რეალობათა აღქმა-შეცნობისათვის.

ერთი შეხედვით, მეცნიერებასა და რწმენას შორის მკვეთრი დაპირისპირება არსებობს: მართლაც, მეცნიერება ყოველთვის ჭეშმარიტების ძიებაშია და მოცემული ეპოქისათვის მეტ-ნაკლებად დამაკმაყოფილებელი სიზუსტით აღწერს შესასწავლ საგანს, მაშინ, როცა ნებისმიერი რელიგიური მოძღვრება თვლის, რომ მან უკვე მიაგნო *ჭეშმარიტებას ბოლო ინსტანციაში*.

ჩვენი აზრით, აღნიშნული წინააღმდეგობა მოჩვენებითია, რადგანაც რელიგია მრევლს მყარად უსახავს მხოლოდ უმთავრესს - ზნეობრივ ორიენტირებს. მეცნიერთა მიერ სამყაროს შესამეცნებლად ცოდნის ახალი მწვერვალებისაკენ გზის გააკვლევისას კი ამ ორიენტირების გათვალისწინება არამცთუ სასურველი, აუცილებელიცაა, რათა კაცობრიობა ბუნებასთან სრულ ჰარმონიაში მოვიდეს და შემდგომი ნაბიჯები გადადგას წინ უფალთან დასაახლოებლად.

რელიგია და მეცნიერება მშობლებს შეიძლება შევადაროთ, რომელთაც ორი მხრიდან ჩაუკიდიათ ხელი ადამის შეილისათვის – კაცობრიობისათვის, რათა გაუადვილონ მის მიერ გასავლელ ოღოროღრო გზაზე სვლა. არა უშავს, თუ ზოგჯერ ეს ძალები საპირისპირო მიმართულების მქონედ წარმოგვესახება: მშობლებს ხელჩაკიდებული, მათ შუა მყოფი პატარა მაშინ გადაადგილდება უსაფრთხოდ ძნელად სავალ გზაზე, როცა თითქმის საპირისპირო ძალთა სიდიდე და მიმართულება ისე იცვლება, რომ ზუსტად ასეთი მოძრაობა იქნეს უზრუნველყოფილი.

სასულიერო პირებს შეშვებით კიდევ ჯანსაღი კონსერვატიზმის პოზიციებზე დგომა, რწმენის ქურაში გატარებით ცხოვრების ქარის მიერ მოტანილ სიახლეთა საჭიროების შემოწმება. ადამის შეილებს კი უფალმა იმისთვისაც უბოძა თავისუფალი არჩევანის გაკეთების უნარი, რომ ნელ-ნელა მიეჩვივნონ დედის წინ რბენასაც, თორემ სხვაგვარად კაცობრიობა ქვის ხანაშიც კი ვერ შეაბიჯებდა! ადამიანი, რომელსაც მხოლოდ რწმენა გააჩნია, ღვთის მონად შეიძლება მოგვევლინოს, რაც, ნებისმიერი სხვა სახის მონობისაგან განსხვავებით, მისასალმებელი გახლავთ, მაგრამ თუ რწმენას ასხივოსნებს ღვთიური სიყვარულის გრძნობა და ამასთან, იგი მეცნიერული ცოდნითაც არის საფუძველგამაგრებული, მაშინ მორწმუნე პიროვნების უფალთან კავშირი გადადის თავისი განვითარებისთვისებრივად ახალ ეტაპზე:

ადამიანი ხდება ღვთის მეგობარი.

სახარება გვამცნობს:

“თქვენ ჩემი მეგობრები ხართ, თუ გააკეთებთ, რასაც მცნებად გიღებთ.

მე აღარ გიწოდებთ მონებს, ვინაიდან მონამ არ იცის, რას აკეთებს მისი ბატონი. არამედ მეგობრები გიწოდებთ, რადგან ყველაფერი გამცნეთ, რაც მამაჩემისგან მსმენია.”

იოანე, 15, 14-15.

სულიერად ნაწრთობმა და კაცობრიობის მიერ დაგროვილ ცოდნას დაუფლებულმა თანამედროვე ადამიანმა კი უნდა შეძლოს თქმა:

“როცა ბაღლი ვიყავი, ბაღლურად ვმსჯელობდი. ხოლო როცა მამაკაცი გავხდი, ყოველივე ბაღლური მივატოვე.”

I კორინთელთა, 13,11.

ყოველ მომდევნო ეპოქაში ახალი ცოდნით შეიარაღებული, მორწმუნე, კეთილი გზების მაძიებელი ადამიანი კიდევ უფრო მეტ სიღრმეებს აღმოაჩენს წმიდა წიგნებში, “ქებაისდარ” ნაწარმოებებში, ახლებურად გაიაზრებს ზოგიერთ ბიბლიურ იგავსაც, მაგალითად, ბაბილონის გოდოლის შესახებ თქმულებას (იხ. ქვემოთ). მაგრამ ადამიანებს, ერებს ძალიან კარგად უნდა ახსოვდეთ - დიდი ცოდნისა თუ შესაძლებლობების დაუფლება ადრინდელზე გაცილებით მეტი პასუხისმგებლობის აღებასაც ნიშნავს ღვთის წინაშე, მით უფრო თუ საკუთარი თავი ზეცის რჩეულადაც მიგაჩნია.

აქვე შევნიშნავდით, რომ, ჩვენი რწმენით, უფლისათვის არ არსებობს უკეთესი და უარესი ერები, მას თითოეული მათგანი ერთნაირად უყვარს. მხოლოდ ეს არის, რომ უფლისვე მიერ შექმნილი სამყაროს მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, სულიერი თუ მატერიალური ცხოვრების დონის თვალსაზრისით, ხალხები განვითარების სხვადასხვა საფეხურზე იმყოფებიან. ამ ფაქტორის ზეგავლენით, მოცემულ ეტაპზე შესაძლოა ამა თუ იმ ერს, ასე ჩავთვალოთ, წლოვანებით უფროს შვილს, რომელიმე მნიშვნელოვან საქმეში მეტი ჭაპანის გაწევა დაევალოს, ვიდრე მის უმცროს და-ძმებს; ამ უკანასკნელთ კი რაიმე სხვა ასპარეზი ხვდეთ წილად უფლის ნების აღსასრულებლად... *(რაც შეეხება ბუნებრივად წამოჭრილ კითხვას, თუ, პირველ რიგში, რა შეიძლება მოგვეთხოვებოდეს ჩვენ - ქართველებს, აზრს ამის შესახებ ქვემოთ მოვახსენებთ).*

რადგანაც ეს თემა მეტად მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია, რამდენადმე განვაგრძოთ სათქმელი:

ისევე, როგორც მშობელი საკუთარ შვილს, მისი ასაკისა და ათვისების უნარის მიხედვით, შესატყვისი ფორმით გადასცემს ცოდნის მორიგ ულუფას, ასევე ცალკეული ადამიანები თუ ერები (მთელი კაცობრიობაც) უფლისაგან სათანადო წვრთნას გადიან - მათ თავის დროზე მიეწოდება ახალი, მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, წაეყენება ეპოქის შესაბამისი მოთხოვნები და, იმისდა მიხედვით, თუ როგორ გამოიყენებენ ისინი ახალ ცოდნას, რაიმე ჯილდოთი წახალისდებიან ან სათანადოდ დაისჯებიან (თუმცა უკანასკნელი შემთხვევისათვის ვამჯობინებდით, გვეთქვა - თვითონვე დაისჯიან საკუთარ თავს).

აქვე უნდა აღვნიშნოთ - არსებობს მოსაზრება, რომ ზოგიერთი პიროვნება თვითონვე დაბადებამდე ირჩევს საკუთარი ცხოვრების ეკლიან გზას, რათა დაეხმაროს საკუთარ ერსა თუ მთლიანად კაცობრიობას. გავიხსენებდით ფაქტს:

9 აპრილს დაღუპულთა ახლობლები იხსენებდნენ, რომ სამშობლოსათვის ზვარაკად შეწირულთ ჰქონდათ თავისი მისიის შესახებ წინათგრძნობა!

იგივე შეიძლება ითქვას ერზეც. ზოგჯერ მან შეიძლება მეტი ტვირთი აიღოს თავის თავზე, ვიდრე “ეკუთვნის”, რათა ძმებად მიჩნეულ სხვა ერებს (მათაც, ვინც არასწორ გზას ადგას) განსაცდელი შეუმსუბუქოს. ვთვლით, რომ სწორედ ასეთი ხვედრის დაკისრება მეტყველებს ერის ღვთისაგან გამორჩეულობაზე:

– „ცაო, დამსეტყვე...“, – იცის ერთ-ერთმა ყველაზე დიდმა ქართველმა, რა უნდა სთხოვოს ზეცას!

და ამ ქვეყანაზე არავის არ უნდა ჰქონდეს უფლისაგან რაღაც განსაკუთრებული სიკეთეების ფუჭი მოლოდინი - მშობელი უფროსი შვილისაგან, როგორც წესი, ხომ მეტის ატანა-გაძლებას მოითხოვს!

აქვე უპრიანად გვესახება სახარებიდან ერთი ადგილის გახსენება:

„მოდიოდა და დაინახა კაცი, დაბადებიდან ბრმა.

შეეკითხნენ მოწაფეები: „რაბი, ვინ შესცოდა, მან თუ მისმა მშობლებმა, ბრმა რომ დაიბადა?“

მიუგო იესომ: „არც მას შეუცოდავს და არც მის მშობლებს, არამედ, რათა ღვთის საქმენი გამოცხადდეს მასში...“

იოანე, 9,1-3.

შემდეგ, არსებობს მოსაზრება რომ ერთსა და იმავე სიტუაციაში ადამიანი (ერი, კაცობრიობა) რამდენჯერმე ხვდება და მას ხელახლა ეძლევა გამოცდის ჩაბარების საშუალება.

სუსტია ადამიანი, თუნდაც სხვებთან შედარებით კლდედ მიჩნეულიც. თვით პეტრე მოციქულმაც კი, რომელმაც მანამდე ყველაზე მეტად გამოიჩინა თავი, რათა ქრისტე დაეცვა, შემდეგ უკვე სამჯერ ვერ ჩააბარა გამოცდა ზეცას. მაგრამ უსაზღვროდ მოწყალეა უფალი - წმიდა პეტრეს მიეცა შესაძლებლობა, მთელი შემდგომი ცხოვრების მანძილზე ღვთის სასურველი საქმე ეკეთებინა - სინათლე შეეტანა ხალხებში.

ბოლო ხანებში ბიბლიის მაღიარებელი, ამასთან, სხვადასხვა სარწმუნოების მიმდევარი ღვთისმეტყველები იმ აზრამდე მივიდნენ, რომ აბელისა და კაენის, იაკობისა და ესავის, ასევე, იოსებისა და მისი უფროსი ძმების შესახებ ბიბლიური სიუჟეტები მიგვანიშნებენ ადამის შვილების მიერ განვლილ გზაზე, ერთმანეთს შორის ურთიერთობების უდაბლესიდან მომდევნო, უფრო მაღალ ხარისხებში აყვანის თვალსაზრისით.

დღევანდელი გადასახედიდან ჩანს, რომ ადამის შვილებს წინ კიდევ დიდი გზა გვაქვს გასავლელი.

მიგვაჩნია, რომ სწორედ „ქებაის“ ფენომენი სთავაზობს მომავალ თაობებს მასზე არსებულ წინააღმდეგობათა გადასალახავად „საგზაო რუკას“:

იგი ხალხებს შორის ახალი, უფლის მოსაწონი ურთიერთობების დასამყარებლად ტაძრის საძირკველს აგებს, მისი კედლების ამოყვანა და გუმბათით დაგვირგვინება კი ყველა ჩვენგანის საშური საქმეა.

(ნათქვამის დასაბუთების მცდელობა იხ. ქვემოთ):

არ ვთვლით, რომ ნაშრომში წარმოდგენილი თითოეული ჩვენი მოსაზრება ურყევი ჭეშმარიტებაა. მით უფრო, არა გვაქვს პრეტენზია, რომ “ყოველი საიდუმლოს” კარი განვხვებით - ჩვენ მხოლოდ იმ ვიწრო

კარიბჭეს მივადექით, რომელზედაც წარწერად კიაფობს *ჭეშმარიტი და დიდმნიშვნელოვანი სიტყვა*, კარიბჭის იქით კი ამოუწურავი განძით სავსე სივრცეა, რომელშიც შეღწევის უფლება უნდა მოვიპოვოთ. ამასთან, ეს საგანძური ეკუთვნის აბსოლუტურად ყველა ადამიანს, განურჩევლად ეროვნებისა და აღმსარებლობისა! (თუ სხვაგვარად ვფიქრობთ, ჯობია, ამ კარიბჭიდან გეზი უკან ავიღოთ). მიგვაჩნია, რომ ჩვენ ოდნავ შევადეთ ეს კარი და მხოლოდ თვალი შევაავლეთ იმ სამყაროს, რომელშიც ნიშარძემულის წყალი მოჩქევს. გვექონდა ზოგი სხვა საინტერესო დაკვირვება-შეგრძნებებიც (მათ შესახებ ქვემოთ ვისაუბრებთ)... და ყოველივე ეს მივიჩნიეთ მამბრინის ჩაჩქნად. დაე, სხვა მკვლევარებმა სხვა მიგნებანი დაიგულონ ნატვრისთვლად – ვიცნობთ ადამიანებს, რომელთაც ძალიან საინტერესო მოსაზრებები გააჩნიათ “ქებაის” შესახებ. საერთოდ კი, მიგვაჩნია, რომ “ყოველი საიდუმლოს” მოძიება მანამდე გაგრძელდება, სანამ დედამიწაზე ადამის ტომი იარსებებს. მხოლოდ კარგად უნდა გვესმოდეს, რას, რა მიზნით და რა გზებით ვეძებთ! ძებნა იგივე თხოვნა გახლავთ ღვთისადმი მისი შედეგიანად დამთავრებისა (თუნდაც მაძიებლისათვის ბოლომდე გაუცნობიერებელი) და თუ ამ ჩამონათვლიდან უფლისათვის ყოველივე მოსაწონია, მაშინ ნანატრი აღგვისრულდება:

“ითხოვეთ და მოგეცემათ; ეძებეთ და იპოვით; დააკაკუნეთ და გაგელებათ.”

მათე, 7,7.

. . .

როგორც წინათქმაში აღვნიშნეთ, ნაშრომზე მუშაობისას კვლევები შემდეგ უმთავრეს პრინციპს დაუქვემდებარეთ - იოანე-ზოსიმეს თხზულებაში მხოლოდ ისეთი საიდუმლოებების მოძიება გვეცადა, რომელთა გაცხადება ერთნაირად მისაღები, სასურველი, სასიხარულო აღმოჩნდებოდა ნებისმიერი ერისა თუ სარწმუნოების ადამიანისათვის.

მაგრამ საჩუქართა შორის რომელი შეიძლება იყოს ყველაზე სანუკვარი?..

ჰომო საპიენს, *ჰომო მორალის* (☺) განსაზღვრებებთან ერთად ადამიანს, ვფიქრობთ, მაძიებელ არსებად დეფინირებაც მიესადაგება. ოღონდ ამ განმარტებაში, უპირველესად, ვგულისხმობთ რაიმე განსაკუთრებულის, ამაღლებულის, გნებავთ, ზღაპრულის - ნატვრის-თვლის, ნატვრის ხის, ოქროს თევზის, ფილოსოფიური ქვის, გრაალის თანის და ა.შ. - მაძიებელ ქმნილებას. სწორედ, მიუწვდომელზე ოცნება, მისკენ სწრაფვა, ნანატრის ხორცშესხმის სურვილი აქცევს ადამიანს შემოქმედ არსებად, მართლაცდა, ღვთის ხატად. შედეგად, მფრინავი ხალიჩა იქცევა თვითმფრინავად, ჯადოსნური სარკე - ტელევიზორად, ყოვლისმცოდნე კეთილი ჯუჯა - ინტერნეტში ჩართულ კომპიუტერად, ხოლო ამ კომპიუტერში ნებისმიერი სახის ინფორმაციის წარმოდგენის საფუძველი - ორობითი სისტემა - უძველესი და უმდიდრესი ჩინური ფილოსოფიის “ეგზოტიკური” განმტოების - ინის და იანის პარადიგმის - ერთ-ერთ მეტად ღირებულ პრაქტიკულ რეალიზაციად....

სხვა საკითხია, თუ როგორ ასპარეზს მისცემს ადამიანი ახალ ცოდნას, რამდენად მზად არის იგი, მხოლოდ სასიკეთოდ გამოიყენოს

რკინა, ცეცხლი, ატომური ენერჯია, მსოფლიო კომპიუტერული ქსელი თუ პარაფსიქოლოგიური შესაძლებლობები.

ძიებაშია გილგამეში, ამირანი, ოდისეუსი, ტარიელი, დონ კისოტი, ჰამლეტი, ფაუსტი. ნათქვამია, “ეძიებდე და ჰპოვებდეო”, მაგრამ ისიც უნდა ითქვას, რომ კეთილშობილური მიზნისკენ სწრაფვა ხშირად დასახულზე მეტ შედეგს იძლევა. მაგალითად, ტარიელი არა მარტო სატრფოს პოულობს, არამედ “გზად” უერთგულეს მეგობრებსაც იძენს!⁷

ვუბრუნდებით ზემოთ დასმულ კითხვას:

რა შეიძლება იყოს ადამიანისათვის ყველაზე სანატრელი?..

მეგობრების შეძენა, იმ ადამიანებთან დაახლოება, ვინც შენს ჭირსა და ღვინის გაიზიარებს, - იტყვის ქართველი კაცი და გვჯერა, ნებისმიერი სხვა ეროვნების ადამიანი (დღეს თუ არა, მომავალში მაინც).

“ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია!” – ბრძანებს რუსთაველი.

ამრიგად, ზემოთ დასმულ კითხვაზე პასუხი ქართველებს თურმე დიდი ხანია, ნაპოვნი და ნებისმიერი მსურველისათვის გაცემულიც გექონია.

მაგრამ რა უშლის ხელს ადამიანებს შორის გაუცხოების მოსპობას, მათ ურთიერთდაახლოებას?

განსხვავებული შეხედულებანი, განსხვავებული მიზნები და, რაც განსაკუთრებით სამწუხაროა, ფანატიზმად ქცეული შეუწყნარებლობა განსხვავებულობისა რელიგიურ შეხედულებებს შორის:

მართლაცდა, რამდენი უღმერთობაა ჩადენილი ადამიანების მიერ, ვითომდა, უფლის ნების აღსასრულებლად!

ამ დროს კი, სულიწმიდის ჩაგონებით, დიდი წინაპრები გვმოდგვრავენ, რომ სამყაროს სიმშვენიერე, სწორედაც რომ, მის *უთვალავ ფერთა* ჰარმონიულ თანაარსებობაშია. ამასთან, თუ პიროვნებებს, ერებს შორის ურთიერთობანი ჭეშმარიტად მეგობრულის ხარისხში გადაიზრდება, მაშინ ისინი უმადლეს დონეს მიაღწევენ, რაც, უწინარეს ყოვლისა, გამოიხატება ერთმანეთის ეროვნული თუ სარწმუნოებრივი იდენტობის პატივისცემასა და გაჭირვების უამს მოყვასისათვის დახმარების ხელის გაწოდებაში.

ღვთის მოსაწონად მოაზროვნე, ყოველი მორწმუნე ადამიანისათვის კი მოყვასი ნებისმიერი ადამიანი, ნებისმიერი ერია, ხოლო ქრისტიანური მორალი თავის მრევლს შეუდარებლად მაღალი მწვერვალისაკენ უკვალავს გზას - იგი ქადაგებს:

მოყვასის, მეტიც, თვით მტრის მოყვარული ადამიანი სულიერი განვითარების ახალ საფეხურზე - ლაზარეს დონეზე - ადის, ანუ იგი თვითონაც ხდება უფლის მეგობარი!

გადავდგათ შემდეგი ნაბიჯი - ადამიანები მხოლოდ მაშინ იქცევიან ერთმანეთისათვის უერთგულეს, ჭეშმარიტ მეგობრებად, როცა მათ რაიმე დიდი მიზანი (უკეთესია, მიზნები) აერთიანებთ.

რა შეიძლება მოგვევლინოს ადამიანთა გამაერთიანებელი, გლობალური სახის კეთილშობილური მიზნის როლში?

პასუხი გახლავთ:

**ღვთის მიერ ნაჩუქარი სიკეთის, მისი ნაღვაწის მოფრთხილება-
მოფერება!**

წარმოვიდგინოთ, რომ დედამიწა თავისი მიწა-წყლით, ჰაერით, ტყით, ქვეყანაზე არსებული ყოველივე სულიერი არსებითა თუ უსულო საგნით (☺) ჩვენთვის მობარებული პატარა ბავშვია. ვუთხრათ მას, ვისაც ეს არ ესმის – ნუ დაჩაგრავ პატარას, ნუ ავნებ მის ბინადართ, ნუ წაბილწავ წყალს, ჰაერს, მიწას, ნუ გაჩეხავ ტყეს (მით უფრო, “მტრის” ჯიბრით, ნუ გადაწვავ მას); როგორც საკუთარ შვილებზე, ისე ვიზრუნოთ მობარებულზე ღვთის ხატად შექმნილმა ადამიანებმა!

და რადგანაც ყველა ჩვენი ნამოქმედარი (როგორც მეცნიერებმა დაადგინეს, ნაფიქრალიც კი!) წყალზე აისახება, ეს აზრი ლაკონიურად ასეც შეიძლება გამოვთქვათ:

“ადამიანებო, გავუფრთხილდეთ წყალს!”

ან კიდევ ამგვარად:

“ფიზიკურად და სულიერად სუფთა ქვეყანაში სუფთა წყალია”.

არამცთუ ღვთისაგან ბოძებული ამქვეყნიური სიკეთენი, მეტიც, ჩვენი საზრუნავია, აგრეთვე, ჩვენგან წასული ადამიანების სულებიც, არსებანი, რომელთაც, ჩვენს შესახებ აბსოლუტურად ყველაფერი იციან (დადასტურებული ფაქტია) და ძალიანაც განიცდიან აქაურთა ქცევების აეკარგს!

კვლავ წყლის ფენომენს მოვუბრუნდეთ:

საერთოდ, ჭეშმარიტად ფასეული ცოდნა, როგორც წესი, ძალიან მარტივ ასახვას პოულობს (თუმცა მისი პირველად მიგნებაა ძნელი). მაგალითების მოყვანა ადამიანის მოღვაწეობის ნებისმიერი სფეროდან შეიძლება:

ღმერთმა შექმნა ნატურალური რიცხვები, დანარჩენი – ადამიანმაო, თქვა გენიოსმა;

ძალიან მარტივი სახით ფორმირდება ფიზიკის ფუნდამენტური კანონები (სხვათა შორის, მათი რაოდენობა არცთუ ისე დიდია);

ცხოვრებაში ყოველგვარი პრობლემის მოხსნა-გადაჭრა ერთადერთი, ჯადოსნური სიტყვითაც არის შესაძლებელი, ასწავლის მოხუცი ჯადოქარი ბიჭუნას.

ჩვენც თურმე ასეთივე სიტყვას ვეძებდით! სიტყვას, რომელზეც დაფიქრება, რომლის სწორად გაანალიზება მართებს დღეს კაცობრიობას, სიტყვას, რომელიც ვერ იპოვა ფაუსტმა (რადგანაც მაშინ ჯერ კიდევ არ იყო დამდგარი ამის უამი):

აქ სწურია, რომ პირველთაგან სიტყვა იყო.

უკვე შევჩერდი! სხვა რამ ცნება უნდა ვიპოვო!

სიტყვას მე ასეთ მნიშვნელობას ვერ მივანიჭებ,

თუმც მის სანაცვლოდ ჯერ არ ვიცი, სხვას რას ავირჩევ.

როგორმე უნდა გადავლახო ეს დაბრკოლება!..

იქნებ დაეწერო: პირველთაგან იყო გონება.

მაგრამ თუ კარგად ჩაუკვირდი ამ პირველ სტრიქონს,

თავის ადგილზე არც გონება არ უნდა იყოს.

*ქვეყნად ყველაფერს იგი ქმნის და განაგებს განა?
სჯობს დაიწეროს, პირველთაგან რომ იყო ძალა.
მაგრამ, რაც უფრო ვუფიქრდები, მით უფრო ნათლად
ვგრძნობ, რომ არც ძალა არ შეჭურვის დედანში ნათქვამს.
სული მშველის! და ჰა, საჭირო ცნებასაც ვაგნებ,
და ვწერ თამამად, პირველთაგან რომ იყო საქმე.*

გოეთეს გმირის უნაყოფო მცდელობებს, მის “უმწეობას საგანთა არსის ამოცნობაში” ბოროტი ძალები დასცინიან და ამ სიტყვებით მოძღვრავენ ფაუსტს:

*ის, რაც ცოდნაში უმთავრესია,
როგორც წესია, ყველას თვალთაგან საგანგებოდ
დაფარულია.
შემდეგ კი იგი თავის წიაღში
გადაიშლება იმის წინაშე,
ვისაც ეს ალბათ ფიქრდაც კი არ გაუვლია.*

ხშირად ის, რაც დღეს ელემენტარულ ჭეშმარიტებად, “თავისთავად ცხად” ფაქტად გვესახება, გუშინ მკრეხელობად თუ არა, დიდ სისულელედ მაინც მიიხნეოდა, მაგალითად:

დემოკრიტეს ატომისტიკური მოძღვრება; მთვარეზე რაკეტით გაფრენის შესაძლებლობა; ღვთის გამოხად იყო შერაცხული ჰიპოთეზა დედამიწის ფორმის სფერულობის შესახებ...

ამავე დროს, საუკუნეების მანძილზე ბატონობდა დღეს აშკარად მცდარად მიხნეული, არასწორ პოსტულატებზე დაფუძნებული თეორიები თუ მთელი მიმართულებები. აქაც მოვიყვანოთ მაგალითები:

არისტოტელეს ოთხელემენტოვანი მოძღვრებიდან აღმოცენებული ალქიმია, შეხედულება ე.წ. თბობადის არსებობის შესახებ, რომელსაც თვით ლავუაზიეც უხდიდა ხარკს. (საინტერესოა, რომ ამავე დიდი მეცნიერის სახელს უკავშირდება მეტეორიტების არსებობის უარყოფაც, შემდეგი რკინისებური, გნებავთ, ქვისებური, არგუმენტის მოშველიებით: “ცაში ქვები არ არსებობს!”).

ამრიგად, ახალი აზრის გასამარჯვებლად სრულებით არ არის საკმარისი მისი სისაღე. ყველაფერს თავისი დრო აქვს. სიახლის გასაზიარებლად მზად უნდა აღმოჩნდეს თუ მთელი საზოგადოება არა, მისი ელიტური ნაწილის (ამ შემთხვევაში, ძირითადად, მაინც მეცნიერები გვყავს მხედველობაში) ნაწილი მაინც.

ვითვალისწინებთ რა ყოველივე ზემოთ თქმულს, ვამბობთ - ჩვენი მიზანი გახლავთ არა იმდენად მკითხველისათვის საკუთარი მოსაზრებების დასაბუთება-დამტკიცება (მით უფრო მათი გადარწმუნება), არამედ პოვნა თანამოაზრეებისა – შეხვედრა მეგობრებთან, რომლებიც მზად იქნებიან ნაშრომში მოცემული ამ (და სხვა), ჩვენი აზრით, მნიშვნელოვან, სიახლეთა მისაღებად.

დარწმუნებული ვართ, ადამიანები, რომლებიც მხარს დაუჭერენ *წყლის თეორიას*, თავიანთი მოღვაწეობის სფეროებშიც შეძლებენ მის სასარგებლოდ მეტყველი ფაქტების მოძიებას⁸.

ჩვენი მხრივ, წყალთან დაკავშირებით მკითხველს მივაწვდით კიდევ ზოგიერთ საინტერესო ინფორმაციას და გამოვთქვამთ რამდენიმე მოსაზრებას:

ნაშრომზე მუშაობის პერიოდში ვეცნობოდით და ვაანალიზებდით მასალებს, ვეძებდით ჩვენი მოსაზრებების დამადასტურებელ არგუმენტებს. ნიშანდობლივია, რომ ის, რასაც ჭეშმარიტად ღვთიური ნიჭით დაჯილდოებული ადამიანები თავდაპირველად გუმანით (გნებავთ, ქვეცნობიერის დონეზე) შეიგრძნობდნენ, მაგალითად, წყლის ფენომენტან მიმართებაში ილია მართალი, სენტ-ეკვიპერი, ხოლო ადამიანსა და ბუნებას შორის ძალიან ღრმა, შინაგანი კავშირების შესახებ – ვაჟა-ფშაველა, ბოლო წლებში სულ უფრო რელიეფური, თვალნათელი ხდება განსხვავებული სპეციალობების მქონე მეცნიერთა და ასევე, განსაკუთრებული ხედვის მქონე ადამიანთა დაკვირვებების შედეგად.

2008 წლის ზაფხულს საპატრიარქოს სატელევიზიო არხმა აჩვენა წყლის ფენომენტანადმი მიძღვნილი ვრცელი დოკუმენტური ფილმი. მაღალი სამეცნიერო რანგის მქონე სხვადასხვა დარგის სპეციალისტებს მსოფლიოს მრავალი ქვეყნიდან მოჰყავდათ ამ ნივთიერების, მართლაცდა, გასაოცარ, შეიძლება ასეც ითქვას, გამაოგნებელ უნიკალურობაზე მეტყველი ფაქტები.

ძალიან საინტერესო მოსაზრებას გამოთქვამს წყლის ფენომენტან დაკავშირებით ცნობილი რუსი ბიოენერგეტიკოსი სერგეი ლაზარევი⁹. იგი სიცოცხლის წყალში დაბადების მიზეზად თვლის იმ გარემოებას, რომ სწორედ წყლის თვისებები დგას ხილულ რეალობაში ყველაზე ახლოს სამყაროს ერთიან უნივერსალურ ველთან.

წყალი გახლავთ ნივთიერება, რომლის ერთ წვეთსაც კი შეუძლია აცნობოს კაცობრიობას, რამდენად ღვთის სურვილების შესაბამისად ცხოვრობს იგი, როგორ ექცევა - მოწიწებით თუ აგდებულად - არა მარტო უფლის მიერ ნაჩუქარ ამ აუწონელ სიმდიდრეს, არამედ ჰაერსა და მიწას, ყოველივე ცოცხალსა და არაცოცხალს.

სახარება გვამცნობს, რომ წყლის ცნებას, გარდა მიწიერისა, სხვა – ზეციური – განზომილებაც გააჩნია:

“... სამნი მოწმობენ ცაზე: მამა, სიტყვა და სულიწმიდა, და ეს სამი ერთია.

სამნი მოწმობენ დედამიწაზე: სული, წყალი და სისხლი, და ეს სამი ერთია.”

I იოანე 5, 7-8

აქ ზეციურ სამებასა და მიწიერ ტრიადას შორის შემდეგი შესაბამისობაა გაცხადებული:

მამა რომ სულია, ეს მოტივი ბიბლიაში არაერთხელ მეორდება...

სულიწმიდა ქრისტეს მიერ დაღვრილი სისხლით ჩამორეცხავს კაცობრიობას ცოდვებს...

ნათელღებული, წყლიდან ამოსული, უფლის მიერ მოწონებული იესოს ამქვეყნიური დეფინიცია კი, ნათლად ჩანს, რომ სწორედ წყალი გახლავთ.

ძველი აღთქმიდან არაერთი ადგილი მიგვითითებს, რომ ადამიანები უმთავრესი სიტყვის ძიებაში არიან. ისევ ძველი აღთქმა გვაუწყებს, რომ

მხოლოდ დანიელს გაეხსნება ხილვის მეშვეობით ამ სიტყვის საიდუმლო. დანიელისათვის გამოცხადებული *ჭეშმარიტი და დიდმნიშვნელოვანი სიტყვა* კი, ჩვენი რწმენით, უნდა ყოფილიყო *წყალი*, ხილულ სამყაროში ყველაზე მნიშვნელოვანი, სიცოცხლის მომნიჭებელი ნივთიერების სახელი, რომლის მეშვეობითაც, კერძოდ, წყლიდან ნათლისღებით, ადამის შვილი უკავშირდება *ჭეშმარიტი სიტყვის* ზეციურ ჰიპოსტაზს – ქრისტეს!

ფრიად ნიშანდობლივია, რომ ცნება წყალს თვითონ ქრისტე ანიჭებს სრულიად განსაკუთრებულ, საკრალურ დატვირთვას, როცა სამარიელ დედაკაცთან საუბარში იგი თავის მოძღვრებისთვის მეტაფორულ სახედ სიცოცხლის წყალს ირჩევს!

დაბოლოს, ჩანს, ეს ნივთიერება შუამავალია მატერიალურ და ზეციურ სამყაროებს შორის. მეცნიერულად დადასტურებული ფაქტია:

წყალი საოცრად ღამაზ სტრუქტურულ აღნაგობას იძენს მსოფლიოს დიდი რელიგიების აღმსარებელთა მიერ წარმოთქმული ლოცვებისას!!!

. . .

როგორც ზემოთ მივუთითეთ, ჩანს, “ქებაი” კიდევ მრავალი სხვა საიდუმლოსკენ გვიკვლავს გზებს...

მკვლევართა საყოველთაო აზრით, იოანე-ზოსიმეს თხზულებაში განსაკუთრებული დატვირთვის მატარებელია რიცხვი 94.

ავტორიტეტულ მეცნიერთა ნაწილი თვლის, რომ თხზულების ვერსიებში მექანიკური შეცდომაა დაშვებული. მათი ვარაუდით:

არასწორია 94, სწორია 104.

მიღებული ინფორმაციის გაანალიზების შედეგად ჩვენ დავასკვნით, რომ ეს რიცხვები - სწორი და “მცდარიც” - ერთნაირად მისაღებია, რადგანაც ორივე მათგანი, თხზულებაში მოხსენებული, ასევე საკრალური “წილ” ასოს გათვალისწინებით, ერთიდაიმავე თარიღს აღნიშნავს, ოღონდ სხვადასხვა წელთაღრიცხვით!

მართლაცდა, *“ჩემო მეგობარო სანჩო, ამ ქვეყნად შემთხვევით არაფერი ხდება.”*

94 და 104 რიცხვების, ჩვენი აზრით, საკრალური ურთიერთმიმართების პასაჟიდან ასეთი დასკვნა შეიძლება გამოვიტანოთ:

ამა თუ იმ საკითხზე მხოლოდ ერთადერთი აზრის უქონლობა სრულებითაც არ უნდა იქცეს ადამიანებისათვის ერთმანეთის შეურიგებელ მოწინააღმდეგედ, მით უფრო, მტრად მიჩნევის საფუძვლად.

ცხოვრება გვასწავლის, რომ ძალიან ხშირად რაიმე “ურყევი ჭეშმარიტებისთვის” ამოსავალს, საყრდენს მხოლოდ მისი განმცხადებლის ხედვის წერტილი წარმოადგენს. ნათქვამის დასტურად მოვიყვანოთ თუნდაც ასეთი, სასკოლო მაგალითი: მოცემულ პოზიციაზე მყოფი დამკვირვებლისათვის შეიძლება მზე ამოდიოდეს, სხვა პოზიციაზე მყოფისათვის - ჩადიოდეს, მესამისთვის კი იგი ადგილზე იდგეს ან წყნარად განაგრძობდეს მოგზაურობას გალაქტიკაში. აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ განსხვავებული აზრები შეიძლება შეექმნათ რაიმე სურათის ერთი პოზიციიდან დამკვირვებელ ადამიანებსაც კი, მაგალითად, ერთ-ერთი მათგანი გვიმტკიცებდეს, რომ ჭიქა ნახევრად ცარიელია,

მეორეს კი მიაჩნდეს - იგი სანახევროდ არის სავსე. ამ შემთხვევაში სავსებით შესაძლებელია, თავის როლს თამაშობდეს წინასწარი განწყობა, რაიმე მოტივირება (თუნდაც ქვეცნობიერად)¹⁰. ასე რომ, ადამიანები მაინცდამაინც ნუ დაუფუჯერებთ მხოლოდ საკუთარ შეგრძნებებს და მით უფრო, ნუ ვეცდებით ამ შეგრძნებიდან გამოტანილი დასკვნების სხვებისათვის თავზე მოხვევას. ვეცადოთ, სხვა დამკვირვებლის ადგილზეც წარმოვიდგინოთ საკუთარი თავი. გვახსოვდეს, ადამიანს ყველაზე მეტად სხვისი სიმართლის დანახვა უჭირს, მით უფრო, როცა საკუთარის დასამტკიცებლად მეტ-ნაკლებად მყარი არგუმენტები გააჩნია. გადავამოწმოთ მათი სიმტკიცე სხვათა პოზიციებიდანაც¹¹.

მაგრამ მთავარი მაინც ის გახლავთ, რომ გვეცოდინოს, რა არის მთავარი, რათა ამ შემოწმება-გადამოწმებაში დედამიწა არ გადაგზუგოთ.

შემთხვევითი არ გახლავთ, რომ სახარება ოთხთავია, ანუ ოთხი მოციქულის მიერ არის დაწერილი. მომხდარს ვუყურებთ თითოეული მათგანის თვალთ და არა ერთადერთი, თუნდაც ყველაზე უკეთ აღმწერლის პოზიციიდან. მაშასადამე, ოთხივე მონათხრობი სულიწმიდისაგან მოწოდებული ინფორმაციის მხოლოდ დაფიქსირება კი არ არის, არამედ ნანახის, განცდილის კონკრეტული პიროვნების მიერ საკუთარი სულის ქურაში გამობრძმედვის შედეგია.

შემოქმედებითი აზროვნების პრობლემატიკის საკითხებზე მომუშავე, მსოფლიო სახელის მქონე მეცნიერ დე ბონოს მიაჩნია, რომ კაცობრიობას ძალიან ცუდი სამსახური გაუწია ძველ ბერძენ მოაზროვნეთა შემდეგმა, აქამდე ურყევ ჭეშმარიტებად მიჩნეულმა გამონათქვამმა:

“ჭეშმარიტება კამათში იბადება!”

დე ბონო თვლის, რომ ჩვენთვის კარგად ნაცნობი დიალოგები უმეტეს წილად ჩხუბს უფრო მოგვაგონებს.¹²

დავაში არ იბადება ჭეშმარიტება, ჭეშმარიტება სიყვარულშია (სერგეი ლახარევი), რაც, უპირველეს ყოვლისა, გულისხმობს უდიდეს შემწყნარებლობას - „ნუ განიკითხავ!“ მაგრამ აქვე ხაზს ვუსვამთ, რომ ადამიანთა დაახლოება სრულებითაც არ ნიშნავს უარის თქმას საკუთარ შეხედულებებზე, მით უფრო რწმენიდან გადახრას:

ადამიანები აუსცილებლად დაუახლოვდებიან ერთმანეთს, თუკი ისინი ღმერთისაკენ მიდიან!

შესაძლოა, მაგანის მიერ არჩეული გზა ჩვენთვისაგან დიამეტრალურად განსხვავებული ჩანდეს (ან იყოს კიდევ ასეთი). ამის გამო სხვისი ლანძღვა-განქიქება დაუშვებელია - მთავარია, სვლა-გეზი ღმერთისაკენ ისწრაფოდეს.

უფალმა ჩვენზე გაცილებით უკეთ იცის, ვინ რა გზით უნდა იაროს!

უპირველეს ყოვლისა, ნათქვამი ეხება ჩვენს – მართლმადიდებლების ურთიერთობას იმ კონფესიათა ქრისტიანებთან, რომლებთანაც გაცილებით მეტი გვაერთიანებს, ვიდრე გვაშორებს. მარტო ის ფაქტი რად ღირს, რომ ქართველთა სათაყვანებელი წმინდანის წმიდა ქეთევანის ნაწილები კათოლიკურ ეკლესიებში არის დავანებული?!

ბაღღობის ასაკიდან გამოსული ადამიანი ახლებურად შეხედავს ბევრ რამეს, უფრო ღრმად გაიაზრებს თვით ბიბლიურ სენტენციებსაც,

მაგალითად, ბაბილონის გოდოლის შესახებ თქმულებიდან შესაძლოა, ასეთი დასკვნა გამოიტანოს:

თუ ადამიანები წრფელი გულიდან წამოსული აზრებით იხელმძღვანელებენ და გაცილებით უფრო შემწყნარებლური იქნებიან განსხვავებული შეხედულებების მქონე თუ განსხვავებულ ენებზე მოლაპარაკე ადამიანების მიმართ, მაშინ ისინი იპოვნიან მთავარს - საერთო ენას, „მილიონები შეერთდებიან“ და უფალთან მისასვლელი გზებიც განიხვება.

რას ეუბნება სარეცელს მიჯაჭვული, იმ ქვეყანას მიმავალი ნებისმიერი მშობელი თავის შვილებს? - ყველაზე უმნიშვნელოვანეს, სანუკვარ სათქმელს:

გიყვარდეთ ერთმანეთი, გაუგეთ ერთმანეთს, იყავით ერთად!

დაიცავენ შვილები, ანუ იოანე-ზოსიმესათვის ერები, მშობლის ანდერძს? მაშინ ქვეყანა უფლის სურვილისამებრ მოწესრიგდება-დალაგდება და ადამიანებს “ყოველი საიდუმლოს” კარი გაეღებათ (სხვა საკითხია, როდის და რა დოზით...)

არადა, როგორც ისევ ბიბლიიდან ვიცით, წყალს სიცოცხლის არა მარტო მოტანა ძალუძს...

...

ადამიანები ხშირად სვამენ შეკითხვას:

როგორ ეთანადება ბიბლიისეული შეგონება - ღმერთის ნების გარეშე არაფერი ხდება, თვით ისეთი წვრილმანისაც კი, როგორც ჩვენი თავიდან თმის ბეწვის ჩამოვარდნა გახლავთ - იმგვარი სიტუაციების დაშვებას, როდესაც ადამიანი სჩადის დანაშაულს, ზოგჯერ უმძიმესსაც, რომელსაც ვერანაირად ვერ ვუწოდებთ “უბრალოდ” შეცდომას?

საქმე ისაა, რომ უფლის ნება სრულებითაც არ ნიშნავს უფლის სურვილს, ჩვენი არჩევანი ყოველთვის როდი ემთხვევა ამ უკანასკნელს (ხშირად პირიქითაცაა). მაგრამ კეთილსა და ბოროტს შორის საკუთარი არჩევანის გაკეთების აკრძალვით ადამიანის ცხოვრება ყოველგვარ აზრს დაკარგავდა! “შეცდომა” ის აუცილებელი ხარკია, რომლის გადაების გარეშე ადამიანს წაერთმეოდა ღვთის მიერ ბოძებული უდიდესი საჩუქარი.

კვლავ ესპანელ რაინდს ვუგდოთ ყური:

“იცი თუ არა, სანხო, რომ თავისუფლება ყველაზე უძვირფასესი სიკეთეა და განძი, რომელიც ზეცამ მოჰმადლა ადამიანს? ვერაფერი შეედრება თავისუფლებას, ვერც დედამიწის ქვესკნელში დამარხული საუნჯენი, ვერც დიდება, ვერც სხვა რამ. თავისუფლებაზე სანუკვარი ბედნიერება ამ ქვეყნად არ არსებობს”.

სწორედ თავისუფლება - სამყაროს შეცნობის პროცესში საკუთარი დასკვნების გამოტანისა და ქმედებებში თავისუფალი არჩევანის გაკეთების შესაძლებლობა - ქმნის პირობებს კაცობრიობის წინსვლისათვის; სწორედ ამ განძის ფლობის გამო ეწოდა ადამიანს ღვთის ხატი.

ცხადია, მედალს მეორე მხარეც გააჩნია:

ადამიანის არჩევანი ყოველთვის როდია უფლის მოსაწონი. შეცდომა ყველას შეიძლება მოუვიდეს - უმძიმესი განსაცდელის ჟამს შესაძლოა, ადამიანის სხეულში განხორციელებულ ღმერთკაცსაც კი შეეპაროს

წუთიერად ეჭვი აბსოლუტური სამართლიანობის არსებობაში (რადღაც უნდა ითქვას ჩვეულებრივ მოკვდავზე!). წარმოდგენილად ღრმა გახლავთ ბიბლიური სიბრძნე - მარტოდენ ეს პასაჟიც კი ნათლად გვიჩვენებს, თუ როდენ დიდი მისია დაეკისრა ადამიანს ამ ქვეყნად მოვლინებით.

ადამიანი რწმენით უნდა მივიდეს უფალთან და არა მის ნატრილობებში ხელის ჩაყოფით - *“... ნეტარ არიან ისინი, ვისაც არ ეუნახივარ და მირწმუნეს.”* (იოანე, 20, 29). თავისუფლების არსი იმითაც გამოიხატება, რომ უფალი არ ჩქარობს ადამიანის, საზოგადოების თითოეულ ქმედებაზე მიყვარად რეაგირებას - მაშინვე “სცენაზე გამოსვლას” და შესატყვისი მისაგებლის მიგებას. მაგრამ სავალი გზის გასაადვილებლად მან ადამის შვილს მხარში ამოუყენა საკუთარი წარმომადგენელი, ყოველთვის კეთილისმრჩეველი უჩინარი მეგზური - სინდისი. ასე რომ, სურვილის შემთხვევაში თვით მცირედ მორწმუნე ადამიანიც კი მუდამ შეიგრძნობს მისდამი მიმართულ უფლის მზერას და თუმცა ბევრს მიაჩნია, რომ *უფლის სამართალი ურმით დადის*, საბოლოოდ, ადამის შვილები ყოველთვის ხდებიან მოწმენი უზენაესის დიადი ნების აღსრულებისა განსაკუთრებულად მნიშვნელოვან დღეებსა თუ სრულიად მოულოდნელად “რიგით” მომენტებში, რასაც ისინი, შედეგისდა მიხედვით, ან ღვთის წყალობად, ანდა მოწმენდილ ცაზე მესის გავარდნად აღიქვამენ.

ბოლოთქმა

ადამიანს, ერს, მიმავალს გზაზედ კეთილ საქმეთა განსახორციელებლად, წინ, როგორც წესი, მრავალი დაბრკოლება ელოდება, რომელთა გამო იგი არცთუ იშვიათად ფერხდება კიდევ.

უნდა გვახსოვდეს - ცოდნის, თავისუფლების, ღვთის მოსაწონი ადამიანური ურთიერთობების ტაძარს მთელი თაობები აშენებენ; იქ დადებული ყოველი აგური ის ლეპტა გახლავთ, რომელიც ნამდვილად იმ დროს და იმ ადგილზე იყო მისატანი; სწორედ, მათი მეშვეობით იგება ტაძარი. ზოგჯერ ეს აგური გმირის სიცოცხლეა. სიკეთის გასამარჯვებლად სამსხვერპლოზე ზვარაკად საკუთარი სიცოცხლის მიმტანთ და მათ ახლობლებს სახარება ამცნობთ:

„გუებნებით თქვენ, ჩემო მეგობრებო, ნუ გეშინიათ მათი, ვინც სხეულს კლავს და ამის მეტი არაფრის გაკეთება არ შეუძლია.“

ლუკა 12, 4.

„ნურაფერში შეუშინდებით მოწინააღმდეგეს. ეს მათთვის დაღუპვის ნიშანია, თქვენთვის კი – ხსნისა. ეს ღვთისაგან არის.“

ფილიპელთა 2, 28.

ამრიგად, ადამიანი, ერი მაშინაც კი აღწევს წარმატებას, როცა, ერთი შესვლით, მიზანს ვერ აღწევს, მავანის აზრით, მარცხდება.

“ნუ შეშინდები!” - მოგვიწოდებს სარწმუნოება.

ვარდი უეკლოდ არავის მოუკრეფიაო, გემოდღვრავს რუსთაველი.

მერანზე, გნებავთ, როსინანტზე, ამხედრებული გმირების მიერ გაკვალულ გზაზე მომავალ თაობებს გაუადვილდებათ სვლა. †რისტეფორე წამარძე სასუფეველიდან დაინახავს, რომ სანთელ-

საკმეველი არასოდეს კარგავს თავის გზას, ამ ქვეყნად კი ნარეკლიანი გზის გაკვლევას ადამიანს ისევ დიდი წინაპრის შეგონება შეუმსუბუქებს:

“ბოროტსა სძლია კეთილმან, არსება მისი გრძელია!”

დასასრულ, ქართველებისათვის მოცემულ “საშინაო დავალებას” რაც შეეხება...

ჩვენებურ კაცს შესაძლოა, არცთუ ისე ცოტა ნაკლი ახასიათებს, მაგრამ სხვა ერებისაგან თუ, მართლაც, რაიმე გამოგვარჩევს (ამჯერად ვგულისხმობთ, უკეთესობის მხრივ), ეს გახლავთ კომუნიკაბელობის, მეგობრული ურთიერთობების ადვილად დამყარების შესაშური უნარი, ფაქტობრივად, ნებისმიერი ეროვნების თუ რელიგიური შეხედულებების ადამიანებთან¹³.

ჩვენი ღრმა რწმენით, თუკი რომელიმე ერს შეუძლია, გზის და ხიდის როლი ითამაშოს ენებს, ქვეყნებს, სარწმუნოებებს შორის, ერთ-ერთი მათგანი, სწორედ ქართველი ხალხია:

ჯერ ერთი, თუნდაც თავისი მცირერიცხოვნების გამო ქართველი კაცისაგან ნამდვილად არავის ელის შესანსვლა-გადაგვარების საფრთხე;

მეორე და უმთავრესი – ჩვენ ვართ ვეფხის და მოყმის ბაღადის შემქმნელი ხალხი, ერი, რომელმაც იცის – საკუთარი ტვირთის ტარება მაშინ გაგვიადვილდება, თუ სხვისასაც აიკიდებ¹⁴.

საქართველოს ძალუძს კაცობრიობას მოეველინოს იმ ბეოკოლიტიკოსის მანტიაში, რომელიც საკუთარი პრობლემების სწორად გადაჭრის მაგალითზე სხვა ხალხებსაც უჩვენებს გზას რწმენის, იმედის, სიყვარულის ტაძრისაკენ.

დაე, პლანეტის მაცხოვრებლები ერთმანეთს შევეჯიბროთ მხოლოდ საკუთარი სახლის – ღელამიწისათვის სამსახურის გაწევასა და ურთიერთდახმარებაში!

დიდად მოხარული ვიქნებით, თუ ჩვენს ნაშრომს ტაძრისაკენ მიმავალ გზაზე გადადგმულ ერთ ნაბიჯად ჩაგვიტოვლით.

გელა ღვინევაძე

¹ მოგვყავს ეს წერილი:

Sciences and “Praise and Glory of Georgian Language” of Ioanne-Zosime

“Praise and Glory of Georgian Language” – the compact work of monk Ioanne-Zosime, writer of the X century, explains the anthology of centuries-old Georgian literature.

This singular merit is implied by interest caused by monk’s assertion – in Georgian language is put a key of many mysteries which will appear to “all languages” in proper time.

The author, having compared the auguries of “Praise” with those of Bible and taken into account the facts from mythology of different peoples and particular branches of science, has come to conclusion that the main clue put in aforementioned work is gentle hinting at WATER – basic notion. Namely this notion is a primary point for etymology of many words.

We shall make only one among many quotations from the Bible, proving the same:

“But they deliberately forget that long ago by God’s word the heavens existed and the earth was formed out of water and by water...”

2 Peter 3:5

Gela Gvinepadze

² საკითხი – იოანე-ზოსიმე “ქებაის” ავტორია, თუ პოპულარიზატორი, წინამდებარე სტატიისათვის პრინციპული მნიშვნელობის მქონედ არ მიგვაჩნია.

³ «ლაზარესათვის» განსხვავებული ეტიმოლოგიური ვერსიები არსებობს: ერთნი ამ სახელს «ლაზ» ძირად და «არ» სუფიქსად შლიან, სხვანი «ელიაზარის» (ძვ. ებრ. «დმერთი დაეხმარა») სახეცვლილებად მიიჩნევენ. ნებისმიერ შემთხვევაში იოანე-ზოსიმე დასახულ მიზანს აღწევს - «ლაზარე» ქართველ კაცს «ლაზ» სიტყვასთან აღუძრავს ასოციაციებს.

⁴ მაგალითად, იხ. სტატია «Как Афродита из пены ...», «Наука и религия», 1992, №2.

⁵ პასუხი დასმულ კითხვაზე გახლავთ: *ქვების გროვაში*.

⁶ თუ დავაზუსტებთ, – გიორგი (გელა) მერჩულე.

⁷ საერთოდ, ძიებას რაც შეეხება, ესეც უნდა ითქვას, რომ ნებისმიერ სიტუაციასა თუ გარემოში იპოვი სწორედ იმას, რასაც ეძებ - გააჩნია მაძიებელი ფუტკარია, თუ ბუზი.

⁸ მანამდე კი მომავალ პარტნიორებს თავიანთი ძალების გამოსაცდელად რამდენიმე “ამოცანა-გამოცანას” შევთავაზებდით:

- იპოვეთ არგუმენტები ჰიპოთეზისათვის, რომ კვირია გახლავთ სიცოცხლის ნებისმიერი ფორმის მფარველი უძველესი ქართული ღვთაება.
- რა აკავშირებს ერთმანეთთან ქართული წარმართული წარმოდგენების “გმირებს” – ე.წ. ხიბალ-კუდიანებს რუსულ леший-ისა და оборотень-თან?
- გაავლეთ პარალელი სრულიად უნიკალური აზროვნების მქონე ფიზიკოსის - ტესლას შეხედულებებსა და *ცეცხლი-ცოცხალი* სიტყვების წყვილს შორის.
- შესადლებელია თუ არა ჯვრის სიმბოლოს დახმარებით აისახოს რა გინდ დიდი მოცულობის მქონე ნებისმიერი სახის ინფორმაცია?

□ «Человек будущего. Первый шаг в будущее». С. Н. Лазарев. С.-Петербург, 2007. стр. 152.

¹⁰ მაგრამ თუ მაინც დავსვამდით კითხვას: „რომელია მართალი“?, ჩვენ ვუპასუხებდით - ალბათ, ის ადამიანი, რომელიც დინამიკას ამჩნევს და შეუძლია თავისი მტკიცება დააზუსტოს სიტყვა „უკვე“-თი.

¹¹ საერთოდ, ასეთი მიდგომა – სხვა პოზიციებიდანაც სურათის შეთვლიერება - რომ ძალიან პროდუქტიულია, დიდი ხანია, ცნობილი გახლავთ ზუსტი მეცნიერებებისათვის.

ერთ არაორდინალურ მაგალითს შემოვთავაზებდით: წარმოვიდგინოთ სამყარო რომელიმე “საწყისი” საგნის ზედაპირის გარშემო “ხელთათმანივით ამოვატრიალეთ”. მაშინ ამ საგნიდან უსასრულო მანძილით დაცილებული სფეროს ზედაპირი – უკიდვანო, “პერიფერიული” სივრცე - ზღვარში წერტილად გადაიქცევა და მასში შეყურსული უზარმაზარი მასის არსებობით საკმაოდ მარტივად აიხსნება სამყაროს აჩქარებულად გაფართოების ფენომენი.

¹² «Шесть шляп мышления». Едвард де Боно. С.-Петербург, 1997.

უნდა ითქვას, რომ სურვილის არარსებობის შემთხვევაში მოდავე მხარე ჩვენს არანაირ არგუმენტს არ დაეთანხმება, მეტიც, აქეთ გადმოვა შეტევაზე და თუ საჭიროდ ჩათვლის, იმასაც კი დაგვიმტკიცებს, რომ ბუნებაში არ არსებობს ისეთი ერთიანები, რომლებიც ჯამში ორს იძლეოდეს!

აქ ერთ იგავს შემოვთავაზებდით:

შეფიცრულ ვოლიერში მხოლოდ ერთი ნახვრეტია დატოვებული შესაჭვრეტად, მაგრამ შივნიტ მყოფ სპილოს მასში ხორთუმის დამაბოლოებელი თითი განუთავსებია.

„სპილოლოგებისათვის“ საკმარისია ამ თითის ერთი შეთვლიერებაც კი, რომ მაშინვე გამოიცნონ ვოლიერის შემცველობა. ახლა კი წარმოვიდგინოთ, რომ ფიცრულში შევბიჯეთ რომელიმე (ვთქვათ, პოლიტიკოს) ოპონენტთან ერთად. ცხოველი ყურადღებას არ გვაქცევს და იმავე „საქმიანობას“ განაგრძობს. ჩვენს მტკიცებას, რომ საქმე სპილოსთან გვაქვს, მოჰყვება გამანადგურებელი კონტრარგუმენტი: „ვის უნახავს სპილო იმ ცნობილი თითის გარეშე?“

¹³ თუმცა ესეცაა - კარგ მთქმელს კარგი გამგონეც სჭირდება.

¹⁴ ნოდარ დუმბაძის მარადისობის კანონის პერიფრაზი გახლავთ.